

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Факультет фінансів та обліку
Кафедра обліку і оподаткування

Висоцький Ярослав Орестович

**Облік і оподаткування у процесі здійснення процедури банкрутства
підприємства // Accounting and taxation during the process of
bankruptcy of the enterprise**

спеціальність: 071 – Облік і оподаткування
освітньо наукова програма – Міжнародний облік
випускна кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «магістр»

Виконав студент групи

ОМОм-21

Висоцький Я.О. _____

Науковий керівник:

к.е.н., доцент Сисюк С. В.

Випускну кваліфікаційну роботу допущено до
захисту:

«____» _____ 2024 р.

Завідувач кафедри

_____ З.В. Задорожний

ТЕРНОПІЛЬ - 2024

Зміст	Стор.
Вступ	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРОЦЕДУРИ БАНКРУТСТВА	6
1.1. Сутність та теоретичні основи банкрутства	6
1.2. Законодавче регулювання процедури банкрутства	19
Висновки до розділу 1	27
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК В ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРОЦЕДУРИ БАНКРУТСТВА	28
2.1. Первинний облік та документування у процесі банкрутства	28
2.2. Особливості бухгалтерського обліку у процесі здійснення процедури банкрутства підприємства	32
2.3. Автоматизація бухгалтерського обліку в процесі банкрутства	41
Висновки до розділу 2	46
РОЗДІЛ 3. ОПОДАТКУВАННЯ ТА АНАЛІЗ В ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРОЦЕДУРИ БАНКРУТСТВА	47
3.1. Оподаткування банкрутства: вітчизняний та світовий досвід	47
3.2. Аналіз потенційних ризиків та загроз банкрутства	52
Висновки до розділу 3	58
Висновки	59
Список використаних джерел	62

ВСТУП

Актуальність дослідження. У контексті глобалізації економіки та зростаючої конкуренції, підприємства стикаються з численними викликами, які можуть призвести до фінансових труднощів або навіть до банкрутства. Процес банкрутства є складним та багатограним, включаючи аспекти обліку, аналізу та оподаткування, які вимагають детального розуміння та точності у веденні. Враховуючи це, актуальність дослідження обліку, аналізу та оподаткування в процесі здійснення процедури банкрутства не може бути переоцінена.

У сучасних умовах українського законодавства процедура банкрутства потребує подальшого удосконалення та адаптації до міжнародних стандартів. Облікові та податкові аспекти банкрутства часто стають вирішальними у визначенні стратегій розв'язання кризових ситуацій на підприємствах. Зокрема, адекватний фінансовий аналіз може допомогти передбачити потенційні проблеми до того, як вони стануть критичними, та розробити ефективні заходи для їх уникнення.

Також, з урахуванням постійних змін у податковому законодавстві, практичне застосування новацій у сфері оподаткування банкрутства може суттєво вплинути на фінансове відновлення та ліквідаційні процеси компаній. Вивчення міжнародного досвіду та його адаптація до українських реалій відкриває додаткові можливості для підвищення ефективності національної системи банкрутства.

Крім того, розробка чітких рекомендацій щодо обліку та оподаткування під час банкрутства забезпечить зменшення ризиків для підприємства та його кредиторів, сприятиме підвищенню прозорості бізнес-процесів і покращенню корпоративного управління.

Таким чином, актуальність дослідження полягає в необхідності глибокого аналізу облікових та податкових процедур у контексті банкрутства, виявленні слабких місць існуючої системи та розробці ефективних інструментів для їх

усунення, що сприятиме зміцненню фінансової стабільності та розвитку економіки України в цілому.

Основною метою роботи є аналіз і систематизація підходів до обліку, аналізу та оподаткування в процесі здійснення процедури банкрутства з метою виявлення проблем та можливостей їх розв'язання. Робота має на меті визначити ефективність існуючих практик та розробити рекомендації для їх вдосконалення. Ця робота спрямована на вирішення важливих теоретичних та практичних питань у сфері банкрутства, зокрема, на визначення оптимальних підходів до обліку і аналізу в контексті поточних економічних і правових реалій України, а також на розробку рекомендацій щодо подальшого розвитку законодавства в даній області.

Завдання дослідження. Для всебічного вивчення обліку, аналізу та оподаткування в процесі здійснення процедури банкрутства, дослідження визначає наступні основні завдання:

Аналіз чинного законодавства України, яке регулює процедуру банкрутства, з акцентом на облікові та податкові аспекти. Це включає вивчення останніх змін та доповнень до законів, а також аналіз їх впливу на стейкхолдерів процесу банкрутства.

Вивчення міжнародного досвіду у сфері обліку та оподаткування при банкрутстві. Завдання полягає в порівнянні практик інших країн з українськими, щоб визначити можливі напрямки для удосконалення вітчизняної практики.

Аналіз фінансових звітів підприємства. Це включає розгляд структури активів і пасивів, змін в облікових записах та їх вплив на фінансовий стан компанії.

Оцінка ефективності податкових наслідків банкрутства. Завданням є аналіз податкового навантаження, що виникає в процесі банкрутства, та його вплив на відновлення діяльності компанії.

Розробка рекомендацій з обліку та оподаткування для компаній, що перебувають у стані банкрутства. Метою є покращення прозорості та контрольованості фінансових потоків в таких компаніях.

У процесі дослідження будуть використані наступні методи: аналіз нормативно-правових актів, що регулюють банкрутство в Україні, синтез даних з фінансової звітності підприємств, які пройшли через процедуру банкрутства, та оцінка ефективності податкових наслідків цих процедур.

Предметом дослідження є облікові процедури, що застосовуються під час проведення процедури банкрутства; аналітичні методи в оцінці ефективності фінансового управління компанії на різних стадіях процедури банкрутства, включаючи аналіз ліквідності, платоспроможності, рентабельності та інші ключові фінансові індикатори; податкові аспекти банкрутства, зокрема оподаткування операцій, пов'язаних з процесами банкрутства, податкові наслідки для різних категорій кредиторів, фіскальні вимоги до документації та звітності під час банкрутства.

Об'єктом дослідження є Товариство з обмеженою відповідальністю «АТБ-МАРКЕТ».

Практичне значення. Результати дослідження мають на меті сприяти підвищенню ефективності облікових і податкових процедур у контексті банкрутства, що допоможе підвищити рівень захисту прав кредиторів та підвищити відновлюваність бізнесу в Україні.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що:

дано критичну оцінку діючої методики обліку та оподаткування процедури банкрутства в Україні та в закордоном;

вивчено проблематику обліку та оподаткування процедури банкрутства та оцінки ризиків банкрутства.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРОЦЕДУРИ БАНКРУТСТВА

1.1. Сутність та теоретичні основи банкрутства

Кожна країна має свої специфічні закони та регуляції, що визначають, як саме мають виконуватись ці процедури. У багатьох європейських країнах, наприклад, також існують подібні процедури, що відрізняються в залежності від місцевого законодавства і практик.

«Найпоширеніша теорія походження слова «банкрутство» походить від змішування давніх латинських слів *bancus* (лава або стіл) і *ruptus* (зламаний). Коли банкір, який спочатку проводив свої транзакції на публічному ринку на лавці, не зміг продовжувати кредитувати та виконувати зобов'язання, його лавку було зламано в символічну демонстрацію невдачі та нездатності вести переговори. Через частоту такої практики в середньовічній Італії прийнято вважати, що нинішній термін «банкрот» походить саме від перекладу *banco rotto*, що італійською означає розбитий банк. Інші припускають, що походження слова насправді походить від французького виразу *banque route*, слід за столом. Ця фраза пов'язана з метафоричною практикою лише вивіски, залишеної на місці банківського столу, який колись там був, а тепер його немає. Ця практика включала тих, хто швидко втік, тікаючи з грошима, які їм були довірені» [1].

Історія законів про банкрутство сягає кількох століть назад і значно розвинулася у різних правових системах. Ось деякі історичні факти про типи та розвиток законодавства про банкрутство:

Давні практики: Концепція банкрутства може бути відстежена до давніх часів. Наприклад, у стародавньому Римі спочатку банкрутство розглядалося досить жорстоко, включно з дозволом кредиторам захоплювати та порабощувати

боржників. Проте, з розвитком комерції, були розроблені більш гуманні методи та системи управління боргами.

Середньовіччя: Під час середньовіччя в Англії банкрутство не розрізнялося від загальної кримінальності. Боржників, які не могли сплатити свої борги, часто ув'язнювали. Перше законодавче визнання неплатоспроможності з'явилося на початку 16-го століття, спрямоване головним чином на торговців.

Статут про банкрутів (1542 рік): Це був один з перших законів, що конкретно стосувався банкрутства в Англії. Він був призначений для запобігання шахрайствам та неналежній поведінці торговців та торгівців під час фінансової скрути, дозволяючи конфіскацію та розподіл активів банкрута між кредиторами.

Розвиток у Сполучених Штатах: У США закони про банкрутство почали інтенсивно розвиватися в 19 столітті, з першим законом про добровільне банкрутство, ухваленим у 1841 році, який дозволяв боржникам ініціювати свої процедури банкрутства. Це позначило зміну підходів від покаральних до більш реабілітаційних намірів, допомагаючи чесним боржникам почати все заново.

Сучасні часи: 20 століття побачило глобалізацію сучасних законів про банкрутство. Багато країн прийняли системи, які балансують інтереси кредиторів із тими з боржників, сприяючи ідеї реструктуризації боргів і реабілітації фінансово нестійких бізнесів чи осіб. Закони зараз включають методи, які дозволяють як ліквідацію (завершення справ боржника та розподіл активів), так і реорганізацію (дозволяючи боржнику реструктуризувати та продовжувати діяльність).

Міжнародний вплив: Модельний закон UNCITRAL про транскордонне банкрутство, прийнятий у 1997 році, представляє значний сучасний розвиток. Він сприяє співпраці між судами та практикуючими інсольвентністю в різних країнах, відображаючи зростаючу глобалізацію бізнесу та комерції.

Еволюція законів про банкрутство була сформована економічними, соціальними та моральними впливами, відображаючи зміни у ставленні до боргів

та боржників, від покаральних заходів до систем, що підтримують економічне відновлення та бізнес-континуїтет.

У багатьох країнах світу, включно з Україною, існують основні типи процедур банкрутства, які застосовуються залежно від ситуації в якій опинився боржник:

Санація (реструктуризація боргів): Цей тип передбачає відновлення платоспроможності боржника через реструктуризацію його зобов'язань. Мета санації – дозволити боржнику продовжити діяльність, виправивши фінансове становище. Санація може включати відтермінування або зменшення загального боргу, зміну умов платежів.

Ліквідаційне банкрутство: Цей процес використовується, коли боржник абсолютно неспроможний виконувати свої зобов'язання, і відновлення платоспроможності неможливе. Ліквідаційне банкрутство зазвичай передбачає продаж активів боржника для погашення боргів кредиторам.

Добровільне банкрутство: Процедура, яку може ініціювати сам боржник, якщо він визнає свою нездатність виконати фінансові зобов'язання перед кредиторами. Це вимагає згоди суду і виконується під контролем арбітражного керуючого.

Примусове банкрутство: Цю процедуру ініціюють кредитори, якщо боржник не виконує свої фінансові зобов'язання. Примусове банкрутство також вимагає судового рішення.

В Європейських країнах існують загальні типи процедур банкрутства, які можуть мати національні відмінності, але їх основні принципи часто гармонізовані за допомогою законодавства ЄС:

Реорганізація: Цей процес дозволяє фінансово нестабільній, але життєздатній компанії реструктуризувати свої борги та продовжити діяльність. Він спрямований на збереження бізнесу та робочих місць і зазвичай передбачає

переговори з кредиторами для досягнення формальної угоди щодо структури боргів.

Ліквідація: Якщо реорганізація неможлива або не вдається, компанія може перейти до ліквідації. Цей процес включає продаж активів компанії для погашення боргів кредиторам. Це останній крок, який припиняє діяльність компанії.

Особисте банкрутство: Для фізичних осіб (підприємців і споживачів) в Європі передбачені процедури, які зазвичай дозволяють розробити план виплати боргів. Зазвичай після розумного періоду (часто близько 3 років) можливе звільнення від залишкових боргів, що дає можливість боржнику почати все заново.

Транскордонне банкрутство: ЄС має регуляції для розгляду справ про банкрутство, що залучають боржників із діяльністю або активами в кількох країнах. Ці правила забезпечують визнання та послідовність процедур банкрутства, відкритих в одній з країн-членів, у всьому ЄС, спрощуючи процес і роблячи його передбачуванішим у різних країнах.

Тема основних типів банкрутства охоплює різні проблеми та перспективи, які є важливими для розуміння як обмежень поточних систем, так і потенціалу для майбутніх реформ.

Соціальний тиск та вплив: Банкрутство може негативно впливати на соціальний імідж індивіда чи компанії, впливаючи на їхню репутацію навіть після фінансового відновлення. Цей соціальний тиск може змусити уникати застосування заходів захисту від банкрутства, навіть коли вони необхідні.

Складність та доступність: Процедури банкрутства можуть бути складними та витратними, що ускладнює доступ до них без юридичної допомоги, особливо для малих підприємств та приватних осіб, які не можуть дозволити собі ці витрати.

Вплив на кредитоспроможність: Банкрутство може мати тривалий вплив на здатність боржника отримувати фінансування, що може перешкоджати їхньому економічному відновленню та фінансовому здоров'ю в майбутньому.

Нерівність: Часто спостерігається різниця у тому, як обробляються різні учасники процесу банкрутства, наприклад, між малими та великими кредиторами або між забезпеченими та незабезпеченими кредиторами.

Проблеми транскордонного банкрутства: Зростання глобалізації призводить до збільшення кількості транскордонних випадків банкрутства, що створює складні юридичні виклики через різниці в національних законах і відсутність універсально прийнятих практик для їх обробки.

Ці питання підкреслюють складнощі, з якими можуть зіткнутися боржники та кредитори в процесі банкрутства, і водночас вказують на потенційні напрямки для реформування і покращення існуючих систем.

Ось приклади проблем, пов'язаних із банкрутством, які виникають у практичних ситуаціях:

Соціальний тиск та вплив: В Україні підприємці, які оголошують про банкрутство, часто стикаються з негативним ставленням з боку суспільства та бізнес-спільноти. Наприклад, коли відома компанія оголосила про банкрутство, її засновник зазнав значного суспільного осуду, що ускладнило його подальші бізнес-ініціативи та особисті стосунки з бізнес-партнерами. Незважаючи на доступ до процедур банкрутства, він уникає їх через страх соціального осуду та втрати репутації серед партнерів і клієнтів, що може призвести до втрати майбутніх бізнес-можливостей.

Складність та доступність: Фізична особа, яка заборгувала значну суму кредитних зобов'язань, може не мати фінансової можливості найняти юриста для проходження процесу банкрутства, що робить її нездатною скористатися необхідними правовими механізмами захисту. Малі підприємці в Україні часто відчують труднощі з доступом до юридичної допомоги через високі витрати на

адвокатські послуги. Це призводить до того, що багато хто з них не може ефективно користуватися процедурою банкрутства для захисту своїх прав.

Вплив на кредитоспроможність: Після проходження процедури банкрутства, колишній власник бізнесу може зіткнутися з труднощами при спробах отримати нові кредити або фінансування для започаткування нового проекту, оскільки банкрутство значно погіршує його кредитну історію.

Нерівність: Під час фінансових криз, великі корпорації часто отримують більше можливостей для реструктуризації боргів, в той час як малі підприємства можуть бути вимушені швидко ліквідувати активи, щоб задовольнити вимоги кредиторів. В ситуації банкрутства великого корпоративного боржника, малі кредитори можуть виявитись в не вигідному становищі порівняно з великими фінансовими інститутами, які мають забезпечені вимоги, тоді як малі кредитори чекають на задоволення своїх вимог після виплати забезпеченим кредиторам.

Проблеми транскордонного банкрутства: Компанії з активами та операціями в кількох країнах можуть зіткнутися з складнощами через різницю в законодавствах. Компанія з головним офісом у Польщі та філіями в Україні може зіткнутися зі складністю координації банкрутства між двома країнами, кожна з яких має свої закони і процедури банкрутства, що ускладнює ефективне вирішення фінансових проблем.

Ці приклади демонструють реальні виклики, з якими можуть зіткнутися боржники в процесі банкрутства, та важливість пошуку шляхів їх вирішення.

Ось кілька відомих випадків банкрутства на світовій арені, які викликали значний резонанс:

Lehman Brothers: Одне з найбільших інвестиційних банків США, Lehman Brothers, оголосило про банкрутство у вересні 2008 року з боргом близько 600 мільярдів доларів США. Це було найбільше банкрутство в історії США і стало однією з ключових подій, що призвели до світової фінансової кризи 2008 року.

Enron: Компанія Enron, яка займалася енергетикою, стала інфамічною через своє банкрутство, яке було оголошено в грудні 2001 року. Банкрутство Enron сталося через величезні корупційні схеми, фінансові махінації та використання складних фінансових інструментів для приховування боргів. Це викликало серйозні зміни в законодавстві США стосовно корпоративної відповідальності.

General Motors: Американський автогігант General Motors (GM) оголосив про банкрутство в червні 2009 року, що стало одним з найбільших промислових банкрутств в історії. Компанія зазнала серйозних фінансових проблем, викликаних глобальною економічною рецесією і зменшенням попиту на автомобілі. Уряд США втрутився, надавши значну фінансову допомогу для реструктуризації компанії.

Endo International: Фармацевтична компанія з Ірландії, яка виробляє генеричні та брендові медикаменти, зіткнулась з численними позовами, звинувачуючи її в підтримці кризи через оманливий маркетинг. У результаті, компанія оголосила про банкрутство у 2023 році з метою реструктуризації своїх боргів та врегулювання правових претензій.

Cineworld Group: Велика кінематографічна компанія з Великобританії, що стала другою за величиною в світі після покупки Regal Cinemas. Зазнавши удару від пандемії COVID-19 та зростання конкуренції з боку онлайн-стрімінгових платформ, Cineworld оголосила про банкрутство у 2023 році.

David's Bridal: Велика американська мережа магазинів весільного одягу також зіткнулася з фінансовими труднощами після падіння свого американського власника. В результаті, у Великобританії були закриті кілька магазинів, незважаючи на продовження торгівлі через Інтернет.

Ці приклади ілюструють різні причини та наслідки банкрутств, які можуть впливати на економіку цілих країн та міжнародні ринки. Вони також демонструють, як великі корпорації можуть бути вразливими до як внутрішніх, так і зовнішніх фінансових криз, можуть зіткнутися з серйозними фінансовими

труднощами через зовнішні шоки, такі як пандемії, судові позови, або зміни у споживацьких перевагах. Вони також ілюструють складність і вартість процесу банкрутства, який часто включає реструктуризацію боргів та врегулювання суперечок з кредиторами.

У четвертому кварталі 2023 року кількість банкрутств у Європейському Союзі продемонструвала значне зростання, зокрема у транспортному секторі та галузі розміщення та харчування. Це зростання було пов'язане з високою інфляцією та високими енергетичними витратами, що загострились після повномасштабного вторгнення Росії в Україну і введення санкцій ЄС проти Росії, що призвело до обмеження поставок енергії [4]. Загально європейська статистика показує, що банкрутства продовжили зростати в усіх чотирьох кварталах 2022 року, досягнувши історичних максимумів, зокрема через вплив кризи в Україні, яка викликала значні економічні потрясіння (Рис. 1.1.).

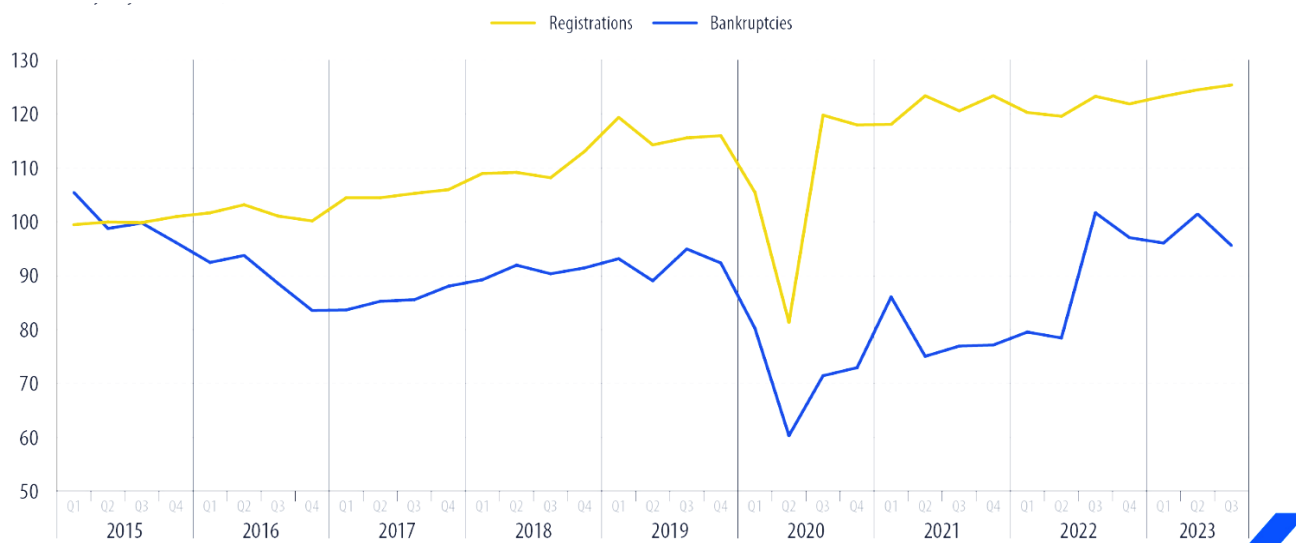

Рис. 1.1. Реєстрація та банкрутство підприємств в ЄС

Згідно з новим звітом, опублікованим Eurostat, офіційним статистичним бюро ЄС, кількість банкрутств в останньому кварталі 2022 року зросла на 26,8% порівняно з попереднім кварталом. Останні дані свідчать про те, що банкрутства в межах блоку зросли протягом усіх чотирьох кварталів 2022 року і зараз досягли

найвищого рівня з тих пір, як Євростат почав збирати записи про банкрутства в 2015 році.

Зростання кількості банкрутств зафіксовано в усіх секторах економіки: найбільше зростання було відзначено у секторі транспортування та зберігання (72,2%), за ним йдуть послуги розміщення та харчування (+39,4%), освіта, охорона здоров'я та соціальні заходи (+29,5%) (Рис. 1.2.).

Контраст із рівнем банкрутств до пандемії був особливо величезним. Зокрема, порівняно з четвертим кварталом 2019 року — останнім кварталом перед набуттям чинності обмежень, пов'язаних із пандемією Covid-19 — кількість банкрутств у сфері розміщення та харчування зросла на колосальні 97,7%, тоді як у галузі транспортування та зберігання було зафіксовано таке ж значне зростання. 85,7% зростання [4].

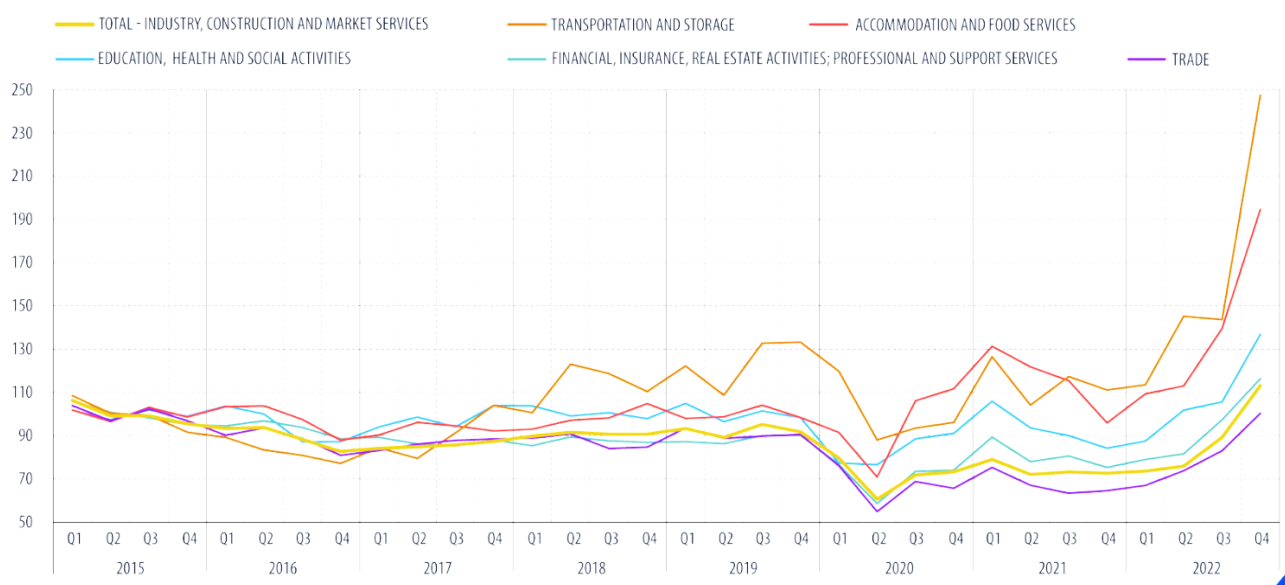

Рис. 1.2. Банкрутство підприємств в секторах економіки ЄС

Збільшення кількості банкрутств було особливо помітним у Бельгії. За даними фірми з аналізу ринку, кількість банкрутств у Бельгії зросла з 1 із 217 підприємств у 2021 році до 1 із 151 минулого року, тобто показник зріс на 44%. Рівень банкрутства був особливо високим у Брюсселі, де 1 зі 101 оголосив себе

неплатоспроможним у 2022 році. У Фландрії рівень банкрутства становив 1 зі 158, а у Валлонії – 1 зі 176 [4].

«Різниця в рівнях неплатоспроможності між країнами є наслідком різних економічних, інституційних та правових умов. Очікується, що у 2023 році у Франції буде найбільша кількість банкрутств підприємств у всьому світі, з майже 60 000 випадків банкрутства. У Китаї кількість банкрутств компаній різко зросла за останні роки, збільшившись майже в чотири рази з 2015 року, щоб досягти 12 000 у 2022 році. Хоча це збільшення частково пов'язане зі зростанням корпоративної заборгованості в Китаї за цей період, воно також відображає зміни, внесені в процеси банкрутства. У 2007 році китайський кодекс про банкрутство було переглянуто, і в період з 2007 по 2017 рік були створені спеціалізовані суди для розгляду справ про банкрутство. Крім того, економічні наслідки пандемії COVID-19 ще більше підштовхнули кількість банкрутств» [2].

«Кілька підприємств сильно постраждали від застосованих засобів через спалах коронавірусу. Наприклад, банкрутства в роздрібній торгівлі в США досягли рекорду в 2020 році, а кількість банкрутств у Швеції досягла максимуму відразу після спалаху. З іншого боку, багато урядів запровадили безпрецедентні рівні фінансової підтримки бізнесу, що допомогло пом'якшити найгірші наслідки кризи» [2].

«Високі темпи інфляції, які спостерігалися в усьому світі в 2022 і 2023 роках, ще більше посилили економічні проблеми для багатьох компаній, оскільки витрати на виробництво стрімко зростають, а споживачі економлять гроші. У Норвегії більше половини компаній боролися з вищими закупівельними цінами в першому кварталі 2023 року. У Сполученому Королівстві кількість банкрутств підприємств зросла на 50 відсотків у 2022 році, підкреслюючи вплив інфляції того року» [2].

«Банкрутство держави означає, що уряд не сплачує борги та відсотки у встановлений термін. Несплата боргів перед кредиторами може

супроводжуватися офіційним оголошенням уряду про те, що він не сплачуватиме непогашені борги, або іноді це може відбуватися без будь-якого офіційного оголошення» [5].

«Майже половина країн європейського континенту, 40% країн Африки і 30% країн Азії оголосили про банкрутство за попередні два століття. Найбільше серед суверенних держав Еквадор оголошував себе банкрутом – 10 разів. Бразилія, Мексика, Уругвай, Чилі, Коста-Ріка, Іспанія та Росія дев'ять разів оголошували про банкрутство за той самий період. Німеччина постраждала від банкрутства 8 разів за два з половиною роки, таким чином вийшовши на перше місце серед найбільших економічних країн, які були банкрутами, за нею йдуть США 5 разів, Китай і Великобританія 4 рази і Японія двічі» [5].

Можли визначити 4 виклики для компаній на найближчі роки:

Рентабельність. Перш ніж скористатися перевагами глобального відновлення, яке насувається у 2025 році, підприємствам доведеться впоратися зі зниженням глобального попиту. Зокрема, євроні та Сполученим Штатам знадобиться в середньому +0,7 процентного пункту додаткового зростання ВВП у 2024-2025 роках, щоб стабілізувати кількість банкрутств.

Підвищений ризик несплати. Компанії стикаються зі зростаючою невизначеністю. Велику роль у цьому відіграє глобальна геополітична напруженість. Вони також все частіше стикаються з несплатою. Крім конфліктів в Україні та секторі Газа, 2024 рік буде насиченим роком виборів. На вибори підуть країни, на які припадає 60% світового ВВП. Ряд факторів, які лише посилять атмосферу невизначеності навколо і без того хиткої економіки. На цьому тлі складання точних прогнозів і бізнес-планів стане величезною проблемою для багатьох компаній. Крім того, регуляція також зростає, що може змусити підприємства докладати додаткових коштовних зусиль для дотримання вимог. Наш індекс ризику неплатежів, заснований на нашому власному кредитному

ризик, показує, що компанії дедалі більше стурбовані неплатежами, причому цей індекс досяг найвищого рівня з 2022 року.

Умови фінансування та ліквідності залишаються жорсткими. Підприємства й надалі стикатимуться з проблемою дорогого фінансування, що викликає занепокоєння щодо їхньої здатності покривати витрати на позики та зменшувати тиск на загальну прибутковість. У той же час обмежена доступність фінансування поставить під загрозу найбільш вразливі сектори та підприємства, тоді як кількість слабких підприємств залишається високою у Великобританії (15%), Франції (14%), Італії (9%) та Німеччині. (7%).

«Нові підприємства зіткнуться з першим справжнім випробуванням на стійкість. Після періоду коронавірусу було створено відносно велику кількість нових підприємств. Цим пояснюється зростання рівня банкрутства. Не всі нові підприємства виживають, далеко не так. У Європі реєстрація нових підприємств зросла на +14% у 2021-2023 роках порівняно з 2016-2019 роками. Для цих компаній 2024 рік стане першим «справжнім» випробуванням на стійкість, особливо в країнах, де нещодавно відкривався бізнес, зокрема у Франції (+47%), Нідерландах (+28%) і Бельгії (+ 14%)» [3].

Економіки, які повідомили про стрибок банкрутств протягом 2023 року:

- Індонезія: 104%
- Австрія: 50%
- Франція: 50%
- Велика Британія: 49%
- Бельгія: 35%
- Польща: 32%
- Україна: 31%
- Австралія: 30%
- Швейцарія: 27%

- Китай: 23%
- Іспанія: 21%
- В'єтнам: 17%
- Канада: 13%
- Греція: 11%

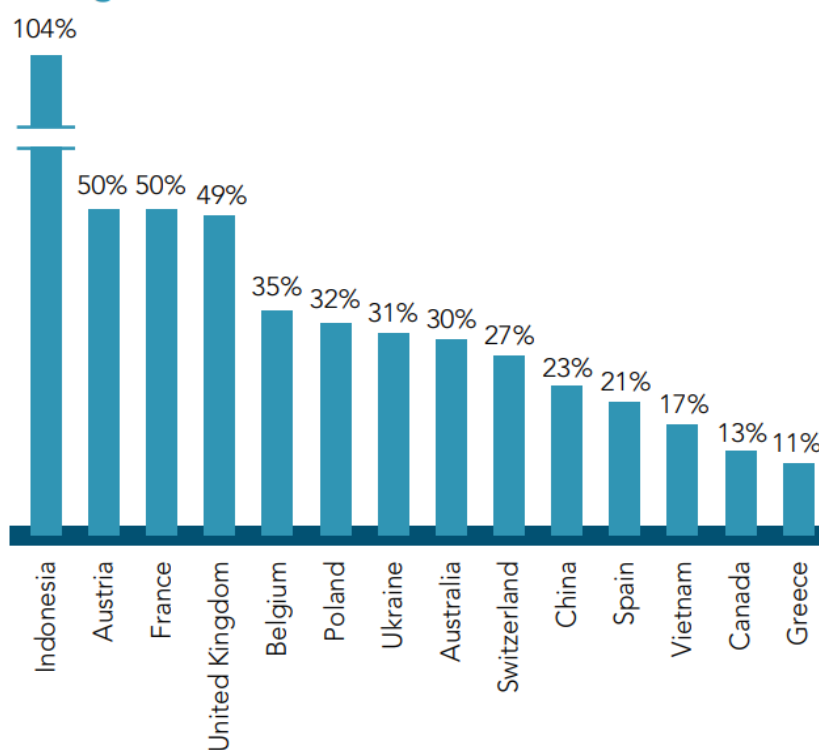

Рис. 1.3. Банкрутство підприємств в світі

В Україні зростання економіки у 2023 році перевищило очікування, хоча вплив війни ще відчувається в багатьох секторах. Важливо зазначити, що зростання банкрутств також спостерігалось на тлі військових подій, які негативно вплинули на бізнес-середовище.

1.2. Законодавче регулювання процедури банкрутства

В Україні банкрутство визначається як неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити вимоги кредиторів, які визнані судом, не інакше як через ліквідаційну процедуру. Це визнання здійснюється господарським судом України. Боржником може бути як юридична, так і фізична особа, яка не здатна виконати свої грошові зобов'язання. Історія процедур банкрутства в Україні має глибокі корені, які свідчать про постійні зміни в законодавстві та підходах до вирішення проблем неплатоспроможності.

Процедури банкрутства на території сучасної України почали формуватися ще у часи російської імперії, коли банкрутство розглядалося як кримінальне правопорушення. Протягом радянського періоду концепція банкрутства була майже відсутньою, оскільки всі підприємства належали державі, і принцип неплатоспроможності не застосовувався.

З отриманням незалежності в 1991 році та переходом до ринкової економіки Україна почала розробляти власне законодавство про банкрутство. Перший закон «Про підприємства в Україні» від 1991 року вже містив положення про банкрутство.

У 1992 році було прийнято перший Закон України «Про банкрутство», який вперше вводив судову процедуру банкрутства, але через його неефективність, у 1999 році було прийнято новий закон, що вносив істотні зміни та поліпшення.

З початком XXI століття, особливо після глобальної фінансової кризи 2008 року, українське законодавство про банкрутство продовжувало адаптуватися до нових економічних реалій. У 2012 році та наступні роки було прийнято ряд поправок, які мали на меті поліпшення захисту кредиторів та оптимізацію процедур банкрутства.

Великі зміни сталися з прийняттям нового Кодексу процедур банкрутства у 2019 році, який ввів більш чіткі та ефективні процедури, включно з механізмами

реструктуризації боргів та можливостями для відновлення платоспроможності підприємств.

Розвиток процедур банкрутства в Україні значною мірою був впливовий інтеграційними процесами з Європейським Союзом. Важливим аспектом цього впливу є спроби гармонізації українського законодавства з нормами та стандартами ЄС. Ось ключові аспекти цього розвитку:

Прийняття європейських практик: Україна взяла за основу деякі європейські практики і стандарти в області банкрутства, спрямовані на ефективнішу процедуру реструктуризації боргів та ліквідації активів.

Впровадження Кодексу процедур банкрутства 2019 року: Новий Кодекс ввів сучасні механізми реструктуризації та банкрутства, які більше відповідають європейським стандартам. Це включає процедури санації (реабілітації), які дозволяють підприємствам відновити платоспроможність.

Збільшення прозорості процедур: За вимогами ЄС, Україна працює над збільшенням прозорості та відкритості судових процедур банкрутства, що включає доступність інформації про банкрутські процеси.

Підвищення захисту кредиторів: ЄС акцентує на необхідності захисту прав кредиторів у процесі банкрутства, що спонукало Україну вдосконалювати відповідні законодавчі норми.

Співпраця з європейськими інституціями: Україна активізувала співпрацю з європейськими інституціями, такими як INSOL Europe, що сприяє обміну досвідом та найкращими практиками у сфері банкрутства.

Ці кроки спрямовані на те, щоб зробити українське законодавство про банкрутство більш ефективним і справедливим, забезпечуючи при цьому відповідність до стандартів та вимог Європейського Союзу.

Ці законодавчі зміни відображають постійний розвиток у підходах до банкрутства в Україні, намагаючись відповідати сучасному законодавству про

банкрутство в Україні, адаптуючись до викликів сучасної економіки та міжнародних стандартів.

Сучасне законодавство України регулює провадження у справах про банкрутство через Кодекс України з процедур банкрутства. Він визначає різні аспекти процесу, включаючи права та обов'язки розпорядника майна боржника, порядок оскарження судових рішень та міжнародне співробітництво у справах про банкрутство.

Ось основні аспекти цих процедур:

Визначення банкрутства: Банкрутство в Україні розуміється як стан, коли боржник не здатен задовольнити вимоги своїх кредиторів і не може відновити свою платоспроможність без ліквідації свого майна.

Суб'єкти банкрутства: Боржником може бути як фізична особа, так і юридична особа. Існують окремі процедури для різних типів боржників.

Етапи процедури банкрутства:

Подання заяви про банкрутство: Заява може бути подана самим боржником або його кредиторами.

Санація: Процедура, що дозволяє боржнику спробувати відновити платоспроможність та уникнути ліквідації. Це включає реорганізацію боргів та оптимізацію бізнесу.

Ліквідаційна процедура: Якщо санація не вдається, боржник підлягає ліквідації, де його активи розпродаються для задоволення вимог кредиторів.

Особливості процедур банкрутства під час воєнного стану: Законодавство включає особливі правила, які застосовуються під час воєнного стану, наприклад, зміни в повноваженнях розпорядника майна та умови для оскарження судових рішень.

Процедури банкрутства в Україні мають декілька недоліків, які часто згадуються у фахівцями та учасниками ринку. Ось декілька основних:

Складність процедур: Українська система банкрутства може бути досить складною та бюрократичною, що ускладнює доступ до неї для малих та середніх підприємств.

Тривалість процесу: Процес банкрутства може тривати надзвичайно довго, іноді роками, що знижує ефективність процедури і може спричинити додаткові фінансові втрати для кредиторів та боржників.

Корупція та маніпуляції: Через слабкості в законодавстві та високий рівень корупції, процеси банкрутства можуть використовуватись для маніпуляцій, наприклад, для незаконного відмивання грошей або уникнення податків.

Недостатня захищеність кредиторів: Система не завжди ефективно захищає права кредиторів, особливо малих та незабезпечених. Часто активи боржника розпродаються за значно нижчими від ринкових цінами, що призводить до збитків для кредиторів.

Відсутність ефективних механізмів реструктуризації: Хоча новий Кодекс України з процедур банкрутства ввів положення про реструктуризацію боргів, на практиці ефективно реалізувати ці положення часто буває складно.

Ці недоліки вимагають постійного перегляду та удосконалення законодавчої бази, а також посилення контрольних механізмів для забезпечення більшої прозорості та справедливості процесу банкрутства.

В 2023 році в Україні було внесено значні зміни до законодавства про банкрутство. Основні зміни стосуються наступних аспектів:

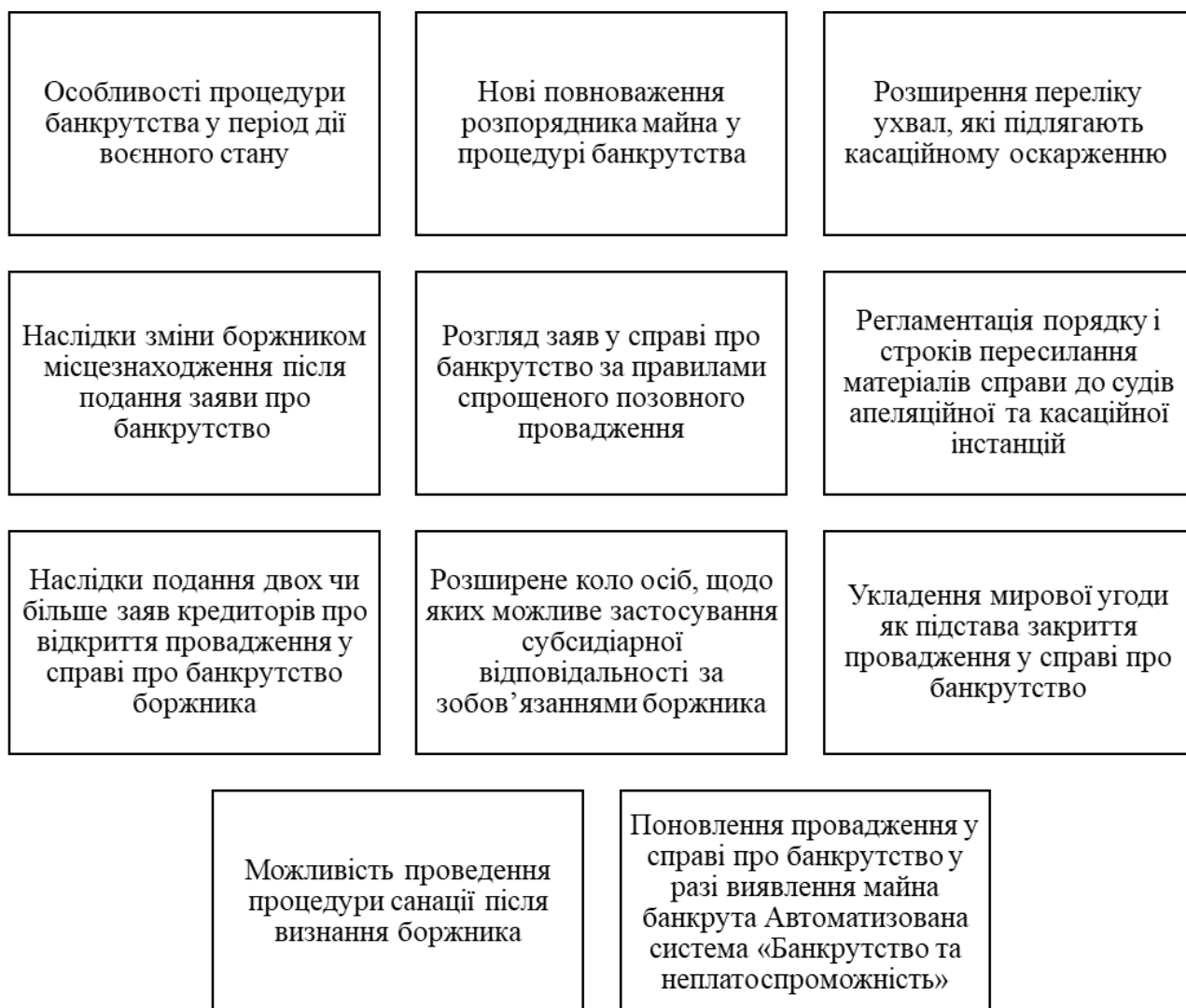

Рис. 1.4. Зміни до законодавства про банкрутство в Україні

Зміни у повноваженнях розпорядника майна: «Законодавство розширило повноваження розпорядника майна, зокрема введено вимогу забезпечення доступу до інформації, що важлива для процедури банкрутства. Це включає доступ до баз даних, які використовуються для ведення бухгалтерського, податкового та управлінського обліку» [62].

Зміни, пов'язані з воєнним станом: Зокрема, «змінилися правила зборів кредиторів, які тепер можуть проводитися дистанційно. Також передбачено звільнення арбітражного керуючого від дисциплінарної відповідальності за невиконання деяких обов'язків, якщо їх виконання є неможливим у зв'язку з воєнними діями» [63].

Системні інновації: «Запроваджено створення автоматизованої системи «Банкрутство та неплатоспроможність», що об'єднає всі необхідні реєстри та бази даних, включаючи Єдиний реєстр боржників і Єдиний реєстр арбітражних керуючих» [17].

Розширення переліку судових рішень, що можуть бути оскаржені: «Внесено зміни, які розширюють перелік рішень, що можуть оскаржуватися в касаційному порядку, що забезпечує більшу гнучкість і справедливість у процесуальному контексті» [62].

Ці зміни спрямовані на адаптацію українського законодавства до стандартів ЄС, а також на врахування специфіки ведення справ у період воєнного стану.

Основні бухгалтерські принципи, що мають значення для фінансового здоров'я та неплатоспроможності, включають (Рис. 1.5):

Ці принципи допомагають забезпечити точність і прозорість фінансової звітності, що є критично важливим для оцінки фінансового стану підприємства і його здатності уникнути неплатоспроможності.

В умовах невизначеності багато фінансових директорів і бухгалтерів розуміють, що банкрутство може стати необхідним кроком для зменшення заборгованості та перерозподілу грошових потоків на нові можливості для розвитку. Процес банкрутства може бути складним та тривалим, особливо через те, що багато фінансових лідерів раніше не стикалися з подібними викликами. Це часто призводить до додаткових затрат та помилок через необхідність працювати понаднормово. Якщо компанія вирішила, що банкрутство – це правильний шлях, підготуватися до цього – половина успіху. Розуміння наслідків подання документів і залучення обізнаних третіх сторін для допомоги на цьому шляху дозволить компаніям маневрувати через складнощі, які виникають під час процесу, і забезпечить шлях до успіху бізнесу.

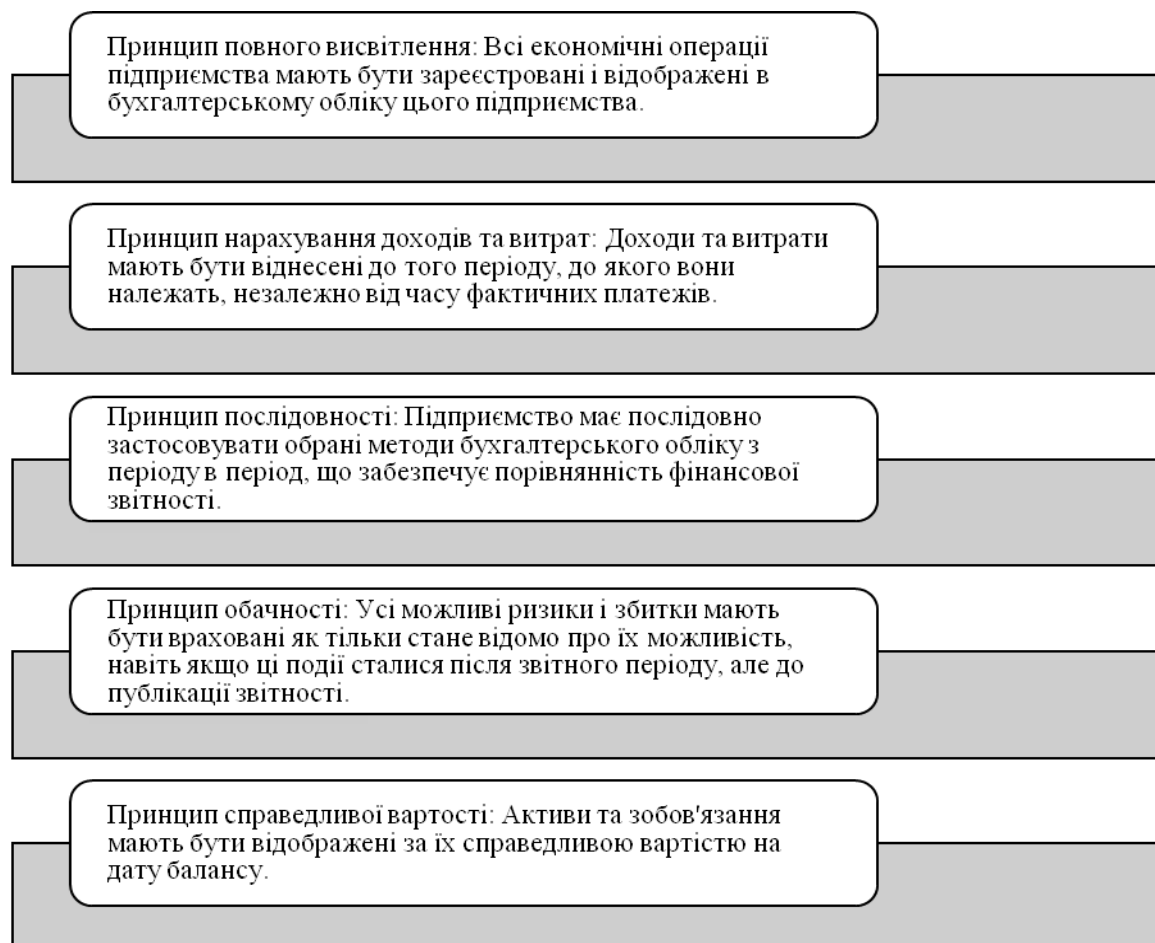

Рис. 1.5. Основні бухгалтерські принципи

Розуміння необхідної інформації для подання регуляторних документів та розуміння впливу на процес банкрутства є ключовим для уникнення помилок у майбутньому. Бухгалтери та їх команди повинні вивчити підвищені стандарти звітності, які вони зобов'язані дотримуватися, та вимоги суду до звітності. Ось п'ять аспектів, на які варто звернути увагу перед подачею заявки на банкрутство:

Розуміння термінології та характеру провадження: Банкрутство може тривати від кількох місяців до декількох років, залежно від типу поданої заяви. Це включає різницю між ліквідаційним банкрутством та банкрутством, що дозволяє боржнику залишитися в бізнесі, реструктуризуючи свої борги.

Залучення допомоги консультантів: Важливо залучити досвідчених консультантів для навігації складними аспектами банкрутства, включаючи подання документів та розробку чітких процесів.

Визначення межі банкрутства: Важливо зрозуміти фінансові та операційні наслідки дати подання заяви про банкрутство, оскільки це може вплинути на зобов'язання компанії.

Планування часу подання: Час подання може мати стратегічне значення, дозволяючи підготуватися до збільшення обсягу робіт у зв'язку з щомісячними процедурами закриття.

Встановлення процесів звітності та відповідності: створення систем і стандартів, які забезпечують всі фінансові звіти та операційну діяльність, проведену відповідно до юридичних вимог та регуляторних стандартів. У контексті процедур банкрутства це включає створення механізмів для точного звітування про фінансовий стан і операційну діяльність перед регуляторами, кредиторами та іншими зацікавленими сторонами, забезпечуючи прозорість та підзвітність протягом всього процесу банкрутства. Якщо компанія проходить через банкрутство, дуже важливо підтримувати строгі процедури звітності, щоб відповідати юридичним зобов'язанням, які накладаються судом з питань банкрутства та фінансовими регуляторами. Це забезпечує, що всі зацікавлені сторони мають чітке і точне розуміння фінансових операцій компанії та ходу її банкрутської процедури.

Висновки до розділу 1

Згідно з новим звітом, опублікованим Eurostat , офіційним статистичним бюро ЄС, кількість банкрутств в останньому кварталі 2022 року зросла на 26,8%

порівняно з попереднім кварталом. Останні дані свідчать про те, що банкрутства в межах блоку зросли протягом усіх чотирьох кварталів 2022 року і зараз досягли найвищого рівня з тих пір, як Євростат почав збирати записи про банкрутства в 2015 році.

Можна визначити 4 виклики для компаній на найближчі роки: рентабельність; підвищений ризик несплати; компанії стикаються зі зростаючою невизначеністю; умови фінансування та ліквідності залишаються жорсткими.

Розвиток процедур банкрутства в Україні значною мірою був впливовий інтеграційними процесами з Європейським Союзом. Важливим аспектом цього впливу є спроби гармонізації українського законодавства з нормами та стандартами ЄС. Сучасне законодавство України регулює провадження у справах про банкрутство через Кодекс України з процедур банкрутства. Він визначає різні аспекти процесу, включаючи права та обов'язки розпорядника майна боржника, порядок оскарження судових рішень та міжнародне співробітництво у справах про банкрутство.

В Україні зростання економіки у 2023 році перевищило очікування, хоча вплив війни ще відчувається в багатьох секторах. Важливо зазначити, що зростання банкрутств також спостерігалось на тлі військових подій, які негативно вплинули на бізнес-середовище.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК В ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРОЦЕДУРИ БАНКРУТСТВА

2.1. Первинний облік та документування у процесі банкрутства

Первинний облік та документування у процесі банкрутства відіграють ключову роль, оскільки вони забезпечують юридичну та фінансову прозорість всього процесу. Ось основні аспекти, які слід врахувати:

1. Документування заборгованості та активів.

На початку процесу банкрутства необхідно зібрати всю документацію, що стосується фінансового стану компанії. Це включає:

- Баланси;
- Відомості про заборгованості;
- Договори з кредиторами;
- Облікові записи активів, включаючи нерухомість, обладнання та інтелектуальну власність.

2. Реєстрація правових документів.

Необхідно забезпечити реєстрацію всіх правових документів, пов'язаних з процедурою банкрутства, включаючи:

- Заява про банкрутство;
- Рішення суду;
- Заяви від кредиторів;
- Листування щодо врегулювання боргів.

3. Облік операцій під час процедури банкрутства.

Усі фінансові операції, які відбуваються під час процедури банкрутства, мають бути документально зафіксовані, що включає:

- Продаж активів;

- Розрахунки з кредиторами;
- Витрати на юридичні та консультаційні послуги;
- Операції з реструктуризації боргів.

4. Звітність та прозорість.

Регулярна звітність про хід процедури банкрутства є важливою для всіх зацікавлених сторін. Автоматизовані системи можуть допомогти у підготовці щомісячних, квартальних, та річних звітів, що забезпечують прозорість і допомагають уникнути податкових та правових помилок.

Застосування цих принципів дозволяє не лише упорядкувати процес банкрутства, але й забезпечити відповідність всім вимогам і нормам, а також сприяти контролю за процесом ускладнених фінансових реструктуризацій. Це важливо, особливо в умовах, коли кожен крок у процедурі банкрутства може мати значні фінансові та правові наслідки для компанії та її кредиторів.

Документування забезпечує правову підтримку усіх фінансових та оперативних дій компанії. Ось основні аспекти, які слід розглянути під час документування процесу банкрутства:

1. Підготовка Заяви про банкрутство: Це перший юридичний документ, що подається до суду. Він містить основні відомості про боржника, список кредиторів та загальну суму боргів.

2. Список активів та зобов'язань: Важливо точно і повно відобразити всі активи компанії, які можуть бути реалізовані для задоволення вимог кредиторів, а також всі зобов'язання.

3. Фінансові звіти: Звіти про прибутки та збитки, баланс, звіт про грошові потоки та інші відповідні фінансові документи мають бути актуалізовані і доступні для перегляду судом та кредиторами.

4. Документи щодо прав на власність: Важливо зібрати всі документи, що підтверджують права власності на активи, які будуть реалізовуватися в процесі банкрутства.

5. Договори та угоди: Всі діючі комерційні договори, орендні угоди, ліцензії та інші юридичні документи, що впливають на фінансовий стан компанії.

6. Юридична кореспонденція: Вся кореспонденція з кредиторами, судові документи, рішення, розпорядження суду та інші пов'язані з банкрутством документи.

7. Звіти для кредиторів: Періодичні звіти, які подаються кредиторам, щоб інформувати їх про хід процесу банкрутства та розподіл активів.

8. Звіти про реструктуризацію: Якщо банкрутство включає план реструктуризації боргів, потрібно підготувати детальні звіти про план та його впровадження.

9. Звітність про використання коштів: Особливу увагу слід приділити документації використання коштів, особливо якщо банкрутство передбачає використання залишків коштів для задоволення вимог окремих кредиторів. Ці звіти дозволяють забезпечити прозорість та зрозумілість у розподілі фінансових ресурсів.

10. Документи про закриття процесу банкрутства: По завершенню процедури банкрутства необхідно підготувати фінальні документи, які включають звіт про всі проведені операції та фінальне рішення суду про закриття банкрутства. Це підтверджує законність та завершеність усіх процедур.

11. Систематизація документації: Важливо систематизувати та архівувати всю документацію, пов'язану з банкрутством, для можливих юридичних перевірок або аудитів у майбутньому. Це включає створення електронних копій та зберігання оригіналів у безпечному місці.

12. Комунікації з зацікавленими сторонами: Важливо вести документацію всієї кореспонденції між керівництвом компанії, її кредиторами, консультантами, і судом. Це забезпечує, що всі рішення та обговорення були зафіксовані та можуть бути перевірені.

Ведення та організація документації в процесі банкрутства є критично важливими для забезпечення юридичної чистоти процесу, запобігання можливих спорів у майбутньому, та для захисту інтересів усіх зацікавлених сторін. Використання сучасних автоматизованих систем для обліку та документування може значно спростити цей процес, підвищити його ефективність та зменшити можливість помилок або зловживань.

Первинний облік та документування у процесі банкрутства відіграють критичну роль в адмініструванні та вирішенні справ про неплатоспроможність. Водночас, ці процеси можуть зіткнутися з рядом проблем, які потребують ефективних рішень. Ось деякі з ключових проблем та перспективи їх вирішення:

1. Складність документації: Процес банкрутства вимагає документування великої кількості фінансових та юридичних інформацій, що може бути складним і часомістким.

2. Швидкість доступу до документів: Часто інформація розосереджена по різних джерелах, що ускладнює швидкий доступ до необхідних документів.

3. Збереження документів: Забезпечення безпечного зберігання великої кількості документів є важливим, але викликає проблеми з управлінням даних.

4. Помилки у документації: Ручне ведення документації може призводити до помилок, що впливають на якість обліку та звітності.

Перспективи вирішення проблем, які потребують ефективних рішень:

1. Автоматизація обліку: Впровадження сучасних бухгалтерських програмних рішень дозволяє автоматизувати багато аспектів первинного обліку, знижуючи кількість помилок та підвищуючи швидкість обробки даних.

2. Електронний документообіг: Використання систем електронного документообігу дозволяє централізувати зберігання документів і спрощує доступ до них у реальному часі.

3. Облікові стандарти: Розробка та дотримання чітких облікових стандартів та процедур може допомогти у стандартизації документації та забезпеченні її якості.

4. Навчання персоналу: Підвищення кваліфікації працівників, зайнятих у процесах обліку та документування, є ключовим для забезпечення точності та ефективності роботи.

Застосування цих заходів може значно поліпшити якість та ефективність процесів первинного обліку та документування у справах про банкрутство, забезпечуючи більшу прозорість та контроль над процесом вирішення неплатоспроможності.

2.2. Особливості бухгалтерського обліку у процесі здійснення процедури банкрутства підприємства

«Бухгалтерський облік на підприємстві, щодо якого розпочато процедуру банкрутства, ведеться у загальновстановленому порядку і якихось принципових специфічних особливостей для цього періоду немає. Проте, щоб зорієнтувати бухгалтерів у цьому процесі, розглянемо етапи процедури банкрутства і операції, які необхідно здійснити бухгалтерській службі підприємства-банкрута» [44].

Фінансовий облік у контексті банкрутства вимагає ретельного відображення змін у фінансовому стані підприємства, що перебуває під загрозою або вже в процесі неплатоспроможності. Цей процес включає кілька критичних аспектів, які вимагають особливої уваги.

Визнання та оцінка активів є ключовими в процесі банкрутства. Підприємство має точно визначити, які активи доступні для ліквідації та яка їх ринкова вартість. Оцінка активів повинна відбуватися за справедливою вартістю, що може значно відрізнятись від балансової вартості в звітності. Зниження

вартості активів, а також визнання збитків, якщо вартість активів нижча за їх балансову вартість, є важливими для відображення реального фінансового стану.

Оцінка активів у банкрутстві вимагає відокремленого підходу, оскільки вони часто можуть бути недооцінені або переоцінені залежно від економічного контексту та ринкових умов. Ось деякі основні моменти, що варто врахувати.

У процесі банкрутства необхідно чітко ідентифікувати всі активи підприємства, включаючи оборотні та необоротні активи. Це включає все від нерухомості до інтелектуальної власності. Важливо, щоб усі активи були належним чином задокументовані та юридично підтверджені, щоб уникнути правових спорів.

Оцінка активів може проводитися за різними методами, включаючи вартість за відновлювальною вартістю, чисту реалізаційну вартість, або за справедливою ринковою вартістю. Вибір методу залежить від типу активів та від специфіки ситуації. Наприклад, для нерухомості часто використовують оцінку ринкової вартості, тоді як для обладнання може застосовуватися відновлювальна вартість.

В оцінці активів важливу роль відіграють такі чинники, як поточний економічний клімат, попит на певні активи, знос обладнання та поточний стан активів. Під час економічних криз або в умовах швидких ринкових змін, активи можуть девальвуватися, що вимагає переоцінки вартості.

Аудитори та незалежні оцінювачі відіграють важливу роль у процесі оцінки активів. Їхні звіти є ключовими для встановлення справедливої вартості активів та для забезпечення прозорості процесу банкрутства. Вони також можуть допомогти уникнути конфліктів інтересів та забезпечити дотримання законодавства.

Правова неоднозначність у процесі оцінки активів може ускладнювати процес банкрутства, особливо коли мова йде про інтелектуальну власність або унікальні активи. Українське законодавство вимагає точного визначення та

документування кожного активу, але не завжди детально регулює методики оцінки.

Кредитори зацікавлені у максимально чіткій та прозорій оцінці активів, адже від цього залежить сума, яку вони зможуть відновити. Проблеми в оцінці можуть призвести до конфліктів або судових розглядів, що затягують процес банкрутства.

Вдосконалення законодавчої бази і впровадження стандартизованих процедур для оцінки активів можуть значно поліпшити процес банкрутства в Україні. Це також включає підготовку кваліфікованих фахівців і незалежних оцінювачів, які зможуть забезпечити об'єктивність і справедливість оцінок.

Оцінка активів в процесі банкрутства вимагає високого рівня професіоналізму та етики, а також чіткого розуміння як фінансових, так і юридичних аспектів процесу. Розвиток технологій і посилення законодавчих рамок можуть значно підвищити ефективність і прозорість цього процесу, забезпечуючи більшу справедливість у задоволенні вимог кредиторів і захисті прав боржників.

Реструктуризація боргів також є важливим елементом, який впливає на фінансовий облік під час банкрутства. Борги можуть бути реструктуризовані шляхом зміни умов кредитування, зниження номінальної вартості заборгованості або конвертації боргу в капітал. Ці зміни мають бути адекватно документовані та відображені в бухгалтерських записах.

«Ані НП(С) БО, ані МСФЗ не містять визначення терміна «реструктуризація кредиту». В українському законодавстві також немає однозначного і всеосяжного визначення» [26].

Реструктуризація боргів в рамках фінансового обліку є ключовим процесом у вирішенні питань неплатоспроможності підприємств. Цей процес передбачає перегляд існуючих умов боргових зобов'язань з метою поліпшення ліквідності і

забезпечення фінансової стабільності. Ось декілька ключових аспектів, що стосуються фінансового обліку в контексті реструктуризації боргів:

Реструктуризація може включати зміну умов погашення боргу, зниження процентної ставки, продовження термінів погашення, а також конвертацію боргу в акціонерний капітал. Всі ці операції мають бути точно відображені в бухгалтерському обліку:

Конвертація боргу в капітал: Це відображається як погашення боргу та одночасне збільшення власного капіталу. Борг перестає бути зобов'язанням і стає частиною капіталу компанії.

Зміна умов кредиту: Наприклад, якщо процентну ставку було знижено, нові умови повинні бути відображені в обліку як зміна умов договору.

Прощення боргу: Якщо частина боргу прощається, це відображається як дохід від інших операцій.

Реструктуризація боргів може мати значні податкові наслідки, наприклад, з обліку доходів від прощення боргів як оподатковуваного доходу. Важливо точно розрахувати та документувати всі податкові наслідки реструктуризації.

Після реструктуризації боргів компанії можуть потребувати проведення аудиту реструктуризованих боргових зобов'язань, щоб забезпечити їхню відповідність фінансовим стандартам та законодавству. Це також включає підготовку звітів для кредиторів та інвесторів, які відображають новий фінансовий стан компанії.

У процесі реструктуризації боргів критично важливо забезпечити високий рівень прозорості і відповідальності. Реструктуризація боргів вимагає забезпечення прозорості і відповідальності, оскільки це стосується інтересів кредиторів та інвесторів. Запровадження чітких процедур обліку та документування, які детально відображають усі аспекти реструктуризації, є необхідними для підтримання довіри та впевненості всіх сторін.

Процес реструктуризації боргів може зменшити фінансові ризики, стабілізувавши операційну діяльність підприємства. Проте, цей процес також вимагає ретельного моніторингу та аналізу для виявлення та запобігання можливих фінансових негараздів у майбутньому.

Використання технологій у фінансовому обліку може значно підвищити ефективність процесу реструктуризації боргів. Системи ERP (Enterprise Resource Planning), CRM (Customer Relationship Management), і спеціалізоване програмне забезпечення для управління боргами можуть автоматизувати багато аспектів обліку та аналізу, забезпечуючи точність і своєчасність інформації.

У процесі реструктуризації боргів важливо підтримувати тісний зв'язок з регуляторними органами. Це забезпечує відповідність всім вимогам законодавства, сприяє прозорості та може знизити юридичні ризики.

Найбільш поширеними інструментами реструктуризації є:	1. відстрочення платежів за основним боргом та/або відсотками, комісіями, штрафами та пенями;
	1. переведення боргу в іншу валюту (зазвичай, з іноземної валюти в гривню);
	1. зменшення процентної ставки за кредитом;
	1. прощення частини платежів за основним боргом та/або відсотками, комісіями, штрафами та пенями (безумовне або при виконанні певних умов);
	1. об'єднання кількох кредитних угод в одну з визначенням єдиного графіка платежів.

Рис. 2.1. Реструктуризація боргів

Звітність про ліквідаційні процедури вимагає особливого обліку. Зазначення доходів та витрат, пов'язаних з ліквідаційними процедурами, має бути чітким та прозорим. Доходи від продажу активів, витрати на управління процесом

банкрутства, юридичні витрати, та інші витрати пов'язані з ліквідацією, мають бути окремо класифіковані та відображені в фінансовій звітності.

Після призначення розпорядника майна і до припинення процедури розпорядження майном органу правління боржника не мають права без згоди розпорядника майна приймати рішення про:	реорганізацію (злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення) і ліквідацію боржника;
	створення юридичних осіб або про участь в інших юридичних особах;
	створення філій та представництв;
	виплату дивідендів;
	проведення боржником емісії цінних паперів;
	вихід зі складу учасників боржника юридичної особи, придбання в акціонерів раніше випущених акцій боржника

Рис. 2.2. Звітність про ліквідаційні процедури

В умовах банкрутства, керування грошовими потоками набуває особливої важливості, адже стабільність грошових потоків може кардинально вплинути на можливість відновлення діяльності підприємства. Фінансовий облік повинен включати детальні прогнози грошових потоків, які враховують різні сценарії реструктуризації, потенційну ліквідацію активів та переговори з кредиторами. Ці прогнози є важливими для забезпечення короткострокової фінансової стабільності та планування довгострокових стратегій.

В контексті банкрутства, часто виникає потреба в оцінці та запису умовних зобов'язань та активів. Це може включати потенційні судові спори, гарантії або можливості для відновлення активів, які раніше не були враховані в бухгалтерських книгах. Визнання та оцінка цих позицій вимагають обережного прогнозування та часто залучення консультацій з юридичними та фінансовими

експертами для точного прогнозування результатів та потенційного впливу на фінанси компанії.

Ці аспекти демонструють важливість глибокого розуміння фінансових та юридичних особливостей обліку в умовах банкрутства, а також необхідність використання передових технологій та інструментів для забезпечення точності, швидкості обробки даних і зниження ризиків помилок у фінансовій звітності.

Фінансовий облік при закритті та ліквідації підприємства включає ряд специфічних процедур, які забезпечують правильне відображення ліквідаційного процесу в бухгалтерських записах. Ось основні етапи та принципи, які використовуються в цьому процесі:

Підготовка до закриття: Перед початком ліквідації компанія повинна провести повний аудит своїх фінансів. Це включає інвентаризацію всіх активів, аналіз зобов'язань та оцінку поточного фінансового стану. Все це необхідно для визначення реальної картини фінансових результатів компанії.

Облік активів і зобов'язань; На цьому етапі всі активи підлягають оцінці, яка визначає їх справедливу ринкову вартість на момент закриття. Зобов'язання також повинні бути актуалізовані та відображені у фінансовій звітності. Важливо, щоб всі фінансові операції були документально підтверджені.

Інвентаризація активів і зобов'язань. На першому етапі ліквідації відбувається повна перевірка і оцінка всіх активів і зобов'язань підприємства. Це важливо для того, щоб точно знати, що входить до складу майна компанії, яке потім буде реалізовано або передано кредиторам.

Реалізація активів: Продаж активів є основним джерелом коштів для покриття зобов'язань компанії під час ліквідації. Процес продажу має бути чітко задокументований, включаючи деталі угод, отримані суми та пов'язані витрати.

Погашення зобов'язань: Після реалізації активів наступним кроком є погашення зобов'язань компанії. Це включає виплати кредиторам та іншим сторонам згідно з їхніми претензіями та залишками боргів.

Фінальна звітність: На завершальному етапі ліквідації підготовляється фінальна фінансова звітність, яка показує кінцевий фінансовий результат діяльності. Це включає звіт про прибутки та збитки від ліквідації та баланс на момент закриття.

Юридичне закриття компанії: Останнім кроком є юридичне закриття компанії, яке включає державну реєстрацію припинення діяльності. Це офіційно підтверджує закінчення всіх операцій і ліквідацію юридичної особи.

Фінансовий облік в умовах ліквідації компанії вимагає чіткого відстеження всіх етапів процесу – від оцінки та реалізації активів до погашення зобов'язань і складання фінальної звітності. Цей процес є вирішальним для забезпечення того, що всі фінансові операції будуть проведені відповідно до законодавчих та облікових стандартів, а права кредиторів будуть належним чином захищені.

Ось декілька кроків, що рекомендуються для забезпечення належного фінансового обліку:

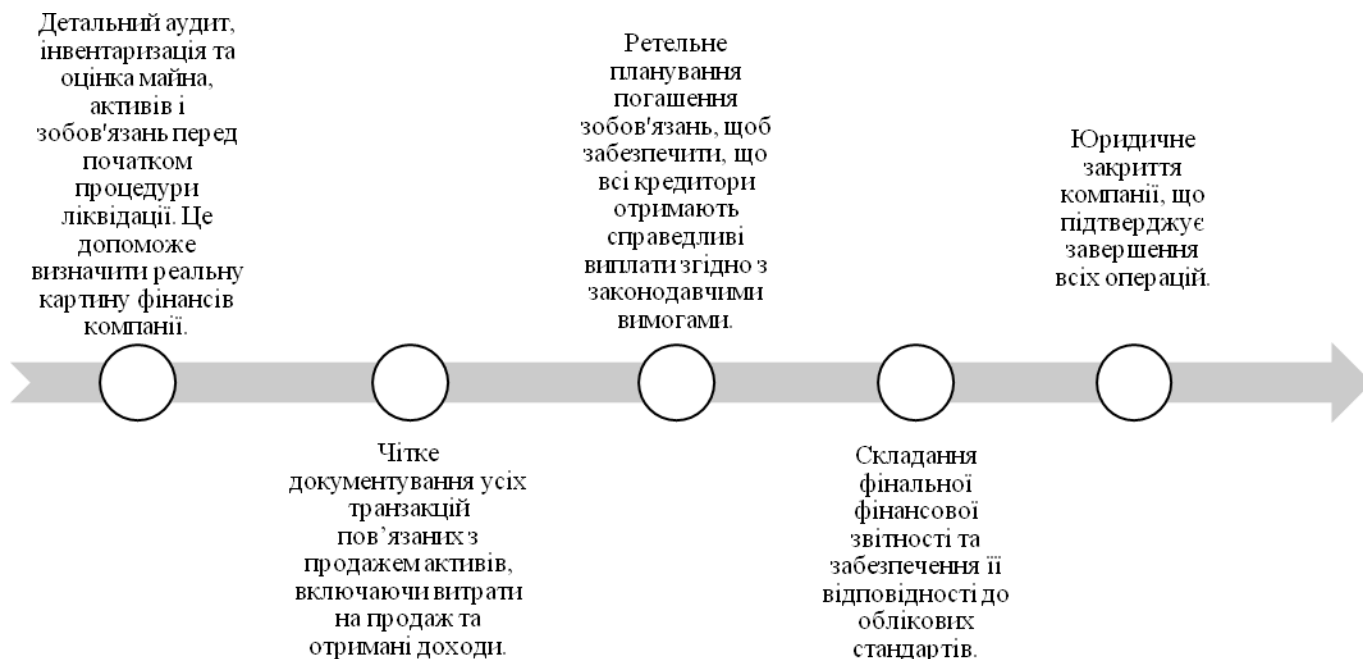

Рис. 2.3. Фінансовий облік в умовах ліквідації компанії

Процедура ліквідації юридичної особи включає кілька ключових етапів, які можуть бути особливо стресовими для бухгалтера та власника бізнесу, особливо якщо компанія вела активну діяльність і мала на балансі значне майно та штат співробітників. Однак, розділивши процес на окремі блоки, можна значно спростити управління цією процедурою.

Початок ліквідації зазвичай вимагає ухвалення рішення власником або акціонерами, оформлення відповідного протоколу і внесення змін до Єдиного державного реєстру. Відразу після ухвалення рішення про ліквідацію, формується ліквідаційна комісія, яка відповідає за управління всім процесом. Часто головою комісії призначається директор підприємства, який отримує статус ліквідатора.

Необхідно письмово повідомити всіх працівників про майбутнє звільнення згідно з законодавством, зазвичай за два місяці до фактичного звільнення. Подача звіту до Державної служби зайнятості – необхідно зробити також за два місяці до звільнення, інакше можуть нарахуватися штрафи. Перед звільненням слід провести остаточні розрахунки, включаючи виплату вихідної допомоги, компенсацію за невикористану відпустку та податки.

Після виконання всіх вищезазначених процедур і погашення всіх зобов'язань підприємство може бути офіційно закрито. Це включає внесення відповідних змін до державних реєстрів і зняття з обліку в податкових органах. Кожен з цих кроків вимагає ретельного документування та обліку, що є ключовим для забезпечення прозорості процесу і дотримання законодавства.

2.3. Автоматизація бухгалтерського обліку в процесі банкрутства

Автоматизація бухгалтерського обліку в контексті банкрутства може значно підвищити ефективність та точність управління фінансовими процесами компанії, що перебуває у стані неплатоспроможності. Ось декілька ключових аспектів, які слід врахувати:

Централізація даних: Автоматизовані системи дозволяють об'єднувати всю фінансову інформацію в одній базі даних. Це забезпечує легкий доступ до необхідної інформації, спрощує процеси звітування та допомагає уникнути помилок, що можуть виникати при ручному введенні даних.

Автоматизація розрахунків: Системи можуть автоматично виконувати розрахунки, необхідні для оцінки активів, визначення податкових зобов'язань та розподілу активів серед кредиторів. Це зменшує ризик людських помилок і забезпечує більшу точність у фінансових документах.

Моніторинг та звітність: Автоматизація бухгалтерського обліку дозволяє компаніям легше моніторити свій фінансовий стан та швидко готувати звіти для кредиторів, інвесторів та регуляторних органів. Системи можуть бути налаштовані для генерації звітів згідно з потребами різних зацікавлених сторін.

Відповідність законодавству: Автоматизовані системи можуть бути програмовані таким чином, щоб вони відповідали актуальним нормам та стандартам бухгалтерського обліку. В Україні це включає відповідність П(С)БО, забезпечуючи, що всі фінансові операції ведуться відповідно до національного законодавства.

Забезпечення прозорості: Автоматизація допомагає зробити процес банкрутства більш прозорим для всіх зацікавлених сторін. Це включає точне та своєчасне відображення змін у фінансовому стані компанії, що є критично важливим для ефективного управління процесом банкрутства.

Застосування цих технологій може значно поліпшити управління кризових ситуацій. Використання інтегрованих інформаційних систем дозволяє компаніям

краще розуміти свої фінансові обставини та ефективно планувати свої наступні кроки, мінімізуючи вплив банкрутства на їхню діяльність та допомагаючи в збереженні важливих бізнес-відносин.

Автоматизація бухгалтерського обліку може відіграти ключову роль у запобіганні банкрутству компанії, дозволяючи ефективніше керувати фінансовими ресурсами та вчасно ідентифікувати потенційні фінансові проблеми. Ось кілька способів, якими автоматизація може допомогти в запобіганні банкрутства:

1. Прогнозування грошових потоків: Автоматизовані системи можуть аналізувати вхідні та вихідні грошові потоки для прогнозування майбутніх фінансових потреб. Це дозволяє керівництву компанії вживати необхідних заходів для забезпечення достатності коштів, наприклад, реструктуризації боргів або пошуку додаткового фінансування.

2. Моніторинг показників ефективності: Сучасні бухгалтерські системи можуть автоматично відстежувати ключові показники ефективності (KPIs), такі як ліквідність, рентабельність та зобов'язання. Раннє виявлення негативних тенденцій дозволяє вжити коригувальних заходів до того, як фінансова ситуація стане критичною.

3. Автоматизація бухгалтерського обліку та звітності: Швидке та точне складання фінансових звітів дозволяє керівництву компанії приймати обґрунтовані рішення, базуючись на актуальних даних. Це включає баланс, звіт про прибутки та збитки, звіт про грошові потоки, що допомагає оцінити поточний стан справ і прогнозувати майбутні фінансові потреби.

4. Інтеграція з іншими системами управління: Автоматизовані бухгалтерські системи можуть інтегруватися з іншими корпоративними системами управління, такими як CRM та ERP. Це забезпечує ширший огляд операційних і фінансових процесів, допомагаючи виявити потенційні ризики і неефективності в управлінні ресурсами компанії.

5. Постійне навчання та оптимізація: Сучасні системи бухгалтерського обліку часто включають компоненти машинного навчання, які аналізують великі обсяги даних та оцінюють патерни поведінки, дозволяючи прогнозувати потенційні проблеми та оптимізувати фінансові стратегії.

Ці автоматизовані підходи забезпечують ряд переваг, що допомагають компаніям вчасно реагувати на виклики, підтримувати стабільний фінансовий стан і, в кінцевому підсумку, уникати банкрутства. Використання передових технологій в бухгалтерському обліку не лише спрощує багато аспектів фінансового управління, але й створює фундамент для більш стратегічного і передбачливого підходу до управління ризиками.

Автоматизована система «Банкрутство та Неплатоспроможність» може означати інформаційну систему або платформу, яка спрощує та автоматизує процеси управління банкрутством і вирішення питань неплатоспроможності. Така система може включати функції для реєстрації випадків банкрутства, ведення документації, моніторингу процедур, а також звітності і аналізу даних для забезпечення прозорості та ефективності процесів. Це може включати інструменти для автоматизації обліку, оцінки активів, взаємодії з кредиторами та розподілу активів.

Впровадження автоматизованої системи «Банкрутство та Неплатоспроможність» може також включати наступні функції та переваги:

1. Централізація інформації: Система збирає всі дані, пов'язані з банкрутствами, в одному місці, що дозволяє легко доступати до необхідної інформації, відслідковувати статус справ і аналізувати тренди.

2. Автоматизація процесів: Від автоматичного введення даних до розрахунку розподілу активів серед кредиторів, система може значно скоротити час та зусилля, необхідні для адміністрування процесів банкрутства.

3. Підвищення точності: Автоматизація допомагає зменшити помилки, які часто виникають при ручному введенні даних, забезпечуючи більш точне і надійне ведення обліку.

4. Забезпечення прозорості: Всі зацікавлені сторони, включаючи кредиторів, боржників та регуляторні органи, можуть отримати доступ до актуальної інформації про статус банкрутства, що сприяє прозорості процесу.

5. Відповідність законодавству: Система може бути налаштована таким чином, щоб відповідати специфічним вимогам українського законодавства про банкрутство, забезпечуючи дотримання всіх необхідних процедур та звітності.

6. Швидкість вирішення справ: Автоматизація дозволяє швидше обробляти справи про банкрутство, що є критично важливим у ситуаціях, коли швидкість може вплинути на відновлення бізнесу та мінімізацію збитків.

Оподаткування банкрутства в умовах автоматизації може включати ряд особливостей, які спрощують ведення податкового обліку та звітності для компаній, що переживають фінансові труднощі. Ось декілька ключових аспектів, які слід врахувати:

Сучасні системи можуть автоматично обробляти податкові зобов'язання, включаючи визначення податкових наслідків списання боргів або реалізації активів. Це дозволяє точно і своєчасно відображати всі податкові операції, забезпечуючи відповідність податковим законам.

Автоматизовані системи можуть бути інтегровані з електронними системами податкових відомств, що полегшує подання податкових декларацій і сприяє швидкому обміну інформацією. Така інтеграція може допомогти уникнути помилок і забезпечити точність податкових звітів.

В умовах банкрутства компанії часто виникають податкові збитки, які можуть бути перенесені на наступні податкові періоди. Автоматизація дозволяє ефективно відстежувати і використовувати ці збитки для оптимізації податкового навантаження. Автоматизовані системи можуть допомогти підготувати всю

необхідну документацію та облікові записи для податкових перевірок, що стають більш ймовірними у випадку банкрутства. Це включає детальні фінансові звіти, документи про транзакції та кореспонденцію з кредиторами.

Під час банкрутства може відбуватися продаж активів, і автоматизовані системи можуть допомогти розрахувати податкові зобов'язання, пов'язані з такими транзакціями. Це забезпечує точний облік податків і допомагає уникнути податкових порушень.

Використання автоматизованих бухгалтерських систем у контексті банкрутства значно спрощує управління фінансами, зменшує ризики пов'язані з людським фактором і дозволяє чітко дотримання податкового законодавства. Ці особливості можуть бути інтегровані в рамках загальної інформаційної системи, яка дозволяє управляти процесами банкрутства більш ефективно та систематично. Така система може бути розроблена на замовлення або адаптована з існуючих рішень, що вже використовуються в інших країнах, але з урахуванням специфіки українського регуляторного середовища.

У контексті України, така система може бути розроблена державними органами або приватними компаніями для підтримки процесів банкрутства відповідно до національного законодавства. Використання автоматизованих систем може допомогти зменшити адміністративне навантаження на суди та інші зацікавлені сторони, а також сприяти більш швидкому та ефективному вирішенню банкрутських справ.

«Автоматизовану систему «Банкрутство і неплатоспроможність» з базами даних, відомостями про перебіг провадження у справі про банкрутство та фінансово-економічні показники боржника буде планово запущено з 1 червня 2024 року» [59].

Висновки до розділу 2

Первинний облік та документування у процесі банкрутства відіграють ключову роль, оскільки вони забезпечують юридичну та фінансову прозорість всього процесу. Ведення та організація документації в процесі банкрутства є критично важливими для забезпечення юридичної чистоти процесу, запобігання можливих спорів у майбутньому, та для захисту інтересів усіх зацікавлених сторін. Вдосконалення законодавчої бази і впровадження стандартизованих процедур для оцінки активів можуть значно поліпшити процес банкрутства в Україні.

Використання технологій у фінансовому обліку може значно підвищити ефективність процесу реструктуризації боргів. Системи ERP (Enterprise Resource Planning), CRM (Customer Relationship Management), і спеціалізоване програмне забезпечення для управління боргами можуть автоматизувати багато аспектів обліку та аналізу, забезпечуючи точність і своєчасність інформації.

Фінансовий облік в умовах ліквідації компанії вимагає чіткого відстеження всіх етапів процесу – від оцінки та реалізації активів до погашення зобов'язань і складання фінальної звітності. Цей процес є вирішальним для забезпечення того, що всі фінансові операції будуть проведені відповідно до законодавчих та облікових стандартів, а права кредиторів будуть належним чином захищені.

Автоматизація бухгалтерського обліку в контексті банкрутства може значно підвищити ефективність та точність управління фінансовими процесами компанії, що перебуває у стані неплатоспроможності. Оподаткування процесу банкрутства в Україні включає ряд особливостей, що стосуються як юридичних осіб, так і їх кредиторів. Важливо знати ключові моменти, щоб належним чином вести бухгалтерський облік та звітність у період банкрутства.

РОЗДІЛ 3

ОПОДАТКУВАННЯ ТА АНАЛІЗ В ПРОЦЕСІ ЗДІСНЕННЯ ПРОЦЕДУРИ БАНКРУТСТВА

3.1. Оподаткування банкрутства: вітчизняний та світовий досвід

«На жаль, Податковий кодекс України та Кодекс про банкрутство не є ідеально зіграним дуєтом. Коли мова йде про податкові моменти банкрутства, виникає багато практичних проблем.... Процедури банкрутства дійсно мають значну податкову складову. Навіть незважаючи на прийняття нової та більш прогресивної редакції Кодексу про банкрутство, податкових проблем у процедурі банкрутства залишається чимало» [13].

Оподаткування процесу банкрутства в Україні включає ряд особливостей, що стосуються як юридичних осіб, так і їх кредиторів. Важливо знати ключові моменти, щоб належним чином вести бухгалтерський облік та звітність у період банкрутства.

Податок на доходи від ліквідації майна: При продажу активів під час банкрутства може виникати дохід, який підлягає оподаткуванню. Юридична особа повинна вести облік і звітувати про такі доходи, які вважаються звичайними доходами підприємства.

Звільнення від деяких податкових зобов'язань: У деяких випадках, під час банкрутства може відбуватися списання боргів, яке може не підлягати оподаткуванню як дохід. Це важливо для підприємства, оскільки зменшує податкове навантаження на період фінансових труднощів.

Податкові вимоги до боржника: Навіть під час банкрутства, підприємство продовжує бути платником податків. Потрібно подавати всі необхідні податкові декларації та сплачувати податки, особливо якщо ведеться будь-яка господарська діяльність в процесі ліквідації.

Податкові зобов'язання зі сплати заробітної плати: Підприємство повинно продовжувати сплачувати всі податки та внески на заробітну плату працівників до

моменту їх звільнення. Це включає податок на доходи фізичних осіб, військовий збір та єдиний соціальний внесок.

Подання звітності та документації: Процес банкрутства вимагає ведення та подання спеціальної звітності, зокрема ліквідаційний баланс та інші документи, які підтверджують завершення всіх операцій та ліквідацію підприємства. Ці документи подаються до податкової інспекції для закриття податкових зобов'язань.

Кредитори, які отримують виплати в рамках процедури банкрутства, також підлягають певним податковим наслідкам. Наприклад, якщо вони отримують активи як частину погашення боргів, вони можуть бути зобов'язані сплатити податок на прибуток з реалізації цих активів у майбутньому. Це вимагає від кредиторів ведення власних податкових розрахунків та звітності.

Законодавство України може зазнавати змін, які впливають на оподаткування процесів банкрутства. Це може включати зміни у податкових ставках, процедурах подання звітності або визначенні податкових зобов'язань. Тому компанії та їхні радники повинні стежити за оновленнями в законодавстві, щоб забезпечити повну відповідність усім вимогам.

Для компаній, які мають міжнародні операції або зобов'язання, банкрутство може включати додаткові міжнародні податкові розгляди. Наприклад, якщо компанія має активи або борги за кордоном, потрібно враховувати податкове законодавство відповідних країн, а також можливі податкові угоди між країнами.

На завершальному етапі банкрутства, коли всі розрахунки з кредиторами здійснені та всі активи реалізовані, компанія має підготувати фінальну звітність. Це включає подання фінальних податкових звітів до відповідних податкових органів, щоб забезпечити законне завершення діяльності компанії. На цьому етапі також важливо забезпечити, що всі податкові зобов'язання були повністю виконані, щоб уникнути будь-яких майбутніх правових претензій або податкових зобов'язань.

Податкові органи мають право проводити перевірки підприємств, які проходять процедуру банкрутства. Ці перевірки здійснюються для встановлення відповідності заявлених вартостей активів та пасивів, звітності про доходи і витрати, а також для перевірки правильності розрахунків з кредиторами та податкових зобов'язань. Тому важливо підтримувати всю документацію в оновленому та точному стані. Податкові перевірки під час банкрутства в Україні є значущим компонентом процесу, що дозволяє забезпечити правильність і повноту фінансової звітності та податкових платежів підприємства, яке проходить через стан банкрутства. Ці перевірки можуть виявити як порушення, так і підтвердити відповідність діяльності компанії законодавству.

Основною метою податкових перевірок під час банкрутства є перевірка правильності обліку та звітності компанії, виявлення недоплат у податках, перевірка виконання податкових зобов'язань перед кредиторами, а також оцінка достовірності заявлених активів і пасивів.

Перевірки можуть ініціюватися податковою службою автоматично після отримання повідомлення про банкрутство від компанії. Податковий орган аналізує подані документи та фінансові звіти, проводить перевірки на місцях, залучає до процесу аудиторів. Компанія зобов'язана надати доступ до всіх необхідних документів та бухгалтерських записів.

Для проведення податкових перевірок важливою є наявність усієї відповідної документації: фінансових звітів, бухгалтерських реєстрів, договорів, документів по транзакціям і т.д. Вся документація повинна бути організована та готова до перевірки.

Протягом усього процесу банкрутства компанія повинна підтримувати відкритий діалог з податковими органами. Це включає регулярне інформування про стан справ у компанії, зміни в активах та зобов'язаннях, а також про будь-які корективи в податкових розрахунках.

Якщо в результаті податкової перевірки виявлено порушення, компанії можуть бути накладені штрафи, пені, а також можуть бути вимоги до додаткових податкових платежів. Важливо вчасно усувати виявлені порушення та регулювати заборгованість перед державою.

Після завершення усіх необхідних перевірок і врегулювання податкових питань, компанія може продовжити процедуру ліквідації. Податкова звітність за період ліквідації подається в податкові органи для остаточного закриття всіх податкових зобов'язань.

Знання цих аспектів дозволяє компаніям ефективно управляти податковими ризиками та зобов'язаннями під час банкрутства, забезпечуючи дотримання законодавчих вимог та зменшення можливих фінансових втрат.

Оподаткування банкрутства відрізняється залежно від країни, з огляду на різниці в законодавстві та практиках. Проте, існують деякі загальні тенденції та підходи, що застосовуються в багатьох країнах. Розглянемо декілька прикладів податкового обліку та наслідків банкрутства на світовій арені:

В США податкові наслідки банкрутства регулюються на федеральному рівні IRS (Internal Revenue Service). Основні особливості:

Податкове списання боргів: Коли борги списуються як частина процесу банкрутства, це може розглядатися як дохід від списання боргу. Проте, під час банкрутства такі доходи часто звільняються від оподаткування.

Продаж активів: При продажу активів, що перебувають у власності банкрутуючої компанії, податки на капітальні здобутки застосовуються до будь-яких прибутків, отриманих від таких транзакцій.

Податкове законодавство в країнах ЄС різниться, але існують директиви ЄС, що намагаються унормувати певні аспекти:

Звільнення від ПДВ: У багатьох європейських країнах, передача активів в рамках процедури банкрутства може бути звільнена від ПДВ.

Корпоративне податкове планування: Європейські компанії можуть використовувати банкрутство як інструмент для реструктуризації, включаючи оптимізацію податкових зобов'язань через стратегічне позбавлення від неприбуткових частин бізнесу.

Японія має досить складну систему податкового регулювання в контексті банкрутства. Податок на корпоративні реорганізації: Податкове законодавство в Японії передбачає спеціальні правила для обліку податків в разі корпоративних реорганізацій, включаючи банкрутство, які можуть вплинути на податкові зобов'язання.

У Канаді податкове законодавство також визнає особливості банкрутства. Оподаткування прибутку від реалізації активів схоже до США, доходи від продажу активів вважаються звичайними доходами та оподатковуються відповідно до канадських законів про доходи.

Ці міжнародні підходи демонструють важливість розуміння місцевого податкового законодавства та міжнародних норм, особливо для багатонаціональних корпорацій, що проходять через банкрутство. Всі країни намагаються знайти баланс між необхідністю забезпечення податкових доходів та підтримкою реструктуризації і відновлення компаній.

3.2. Аналіз потенційних ризиків та загроз банкрутства

У той час як інвестори оцінюють акції з використанням кількох різних аналітичних точок зору, включаючи коефіцієнти прибутковості, коефіцієнти прибутку та коефіцієнти ліквідності вони повинні бути обережними, включаючи фінансові коефіцієнти, які можуть бути використані спеціально для надання сигналів раннього попередження про можливе загрозу банкрутства. Існують

ключові коефіцієнти, які можуть надавати такі попередження завчасно.
Коефіцієнт поточної ліквідності

Коефіцієнт поточної ліквідності, який просто ділить поточні активи на поточні зобов'язання, є одним із основних коефіцієнтів ліквідності, який використовується для оцінки фінансової надійності компанії. Він оцінює здатність компанії впоратися з усіма своїми короткостроковими борговими зобов'язаннями шляхом вимірювання достатності поточних ресурсів компанії для покриття всіх її боргових зобов'язань протягом наступних 12 місяців. Вищий коефіцієнт поточної ліквідності свідчить про те, що компанія має більшу ліквідність.

Грошові кошти та грошовий потік є ключем до успіху та виживання будь-якого бізнесу. Відношення операційного грошового потоку до продажів - операційний грошовий потік, поділений на доходи від продажів - вказує на здатність компанії генерувати грошові кошти від продажів. Ідеальним співвідношенням між операційним грошовим потоком і продажами є паралельне збільшення. Якщо грошові потоки не збільшуються відповідно до збільшення продажів, це викликає занепокоєння, і це може свідчити про неефективне управління витратами або дебіторською заборгованістю. Як і з поточним коефіцієнтом, загалом, чим вищий цей коефіцієнт, тим краще. Аналітики вважають за краще бачити покращення або, принаймні, стабільність цифр з часом.

Співвідношення борг/власний капітал (D/E), коефіцієнт левериджу, є одним із найбільш часто використовуваних коефіцієнтів для оцінки фінансового стану компанії. Він є основним показником здатності компанії виконувати фінансові зобов'язання та структуру фінансування компанії, незалежно від того, чи надходить воно більше від інвесторів у акціонерний капітал чи більше від боргового фінансування. Якщо цей коефіцієнт високий або зростає, це означає, що компанія надмірно залежить від фінансування з боку кредиторів, а не від капіталу, наданого інвесторами.

Коефіцієнт також важливий, оскільки це один із факторів, який враховують кредитори. Якщо кредитори вважають, що коефіцієнт стає незручно високим, вони можуть не захотіти надавати компанії подальші кредити. Оптимальний коефіцієнт D/E становить приблизно 1, де власний капітал приблизно дорівнює зобов'язанням. Хоча співвідношення D/E різняться в різних галузях промисловості, загальне правило полягає в тому, що співвідношення вище 2 вважається нездоровим.

Грошовий потік є важливим для будь-якого бізнесу. Жоден бізнес не може працювати без необхідної готівки для оплати рахунків; здійснювати платежі за кредитами, орендою чи іпотекою; відповідати нарахуванню заробітної плати; і платити необхідні податки. Коефіцієнт грошового потоку до боргу, який розраховується як грошовий потік від операцій, поділений на загальну заборгованість, іноді вважається єдиним найкращим показником краху фінансового бізнесу.

Цей коефіцієнт покриття вказує на теоретичний період, який знадобиться компанії для погашення всієї непогашеної заборгованості, якщо 100% її грошового потоку буде спрямовано на виплату боргу. Вищий коефіцієнт вказує на те, що компанія надійніше здатна покрити свій борг.

Деякі аналітики використовують у розрахунках вільний грошовий потік замість грошового потоку від операцій, оскільки вільний грошовий потік враховує капітальні витрати. Коефіцієнт, вищий за 1, зазвичай вважається здоровим, але будь-яке значення нижче 1 зазвичай інтерпретується як сигнал про загрозу банкрутства протягом кількох років, якщо компанія не вживе заходів для суттєвого покращення свого фінансового стану.

Іншим показником, який часто використовують для прогнозування потенційного банкрутства, є Z-показник, який являє собою комбінацію кількох фінансових показників, що використовуються для отримання єдиного зведеного показника.

Існує кілька фінансових коефіцієнтів, які можуть допомогти визначити, чи прямує компанія до банкрутства. До них належать валовий прибуток, відношення грошового потоку до боргу, відношення боргу до власного капіталу та поточний коефіцієнт.

Для глибокого аналізу ризиків банкрутства Товариства з обмеженою відповідальністю «АТБ-МАРКЕТ» розглянемо кілька фінансових аспектів, що впливають з розрахованих показників, тренд між двома роками та фінансовий контекст, наданий загальними економічними умовами, які можуть вплинути на ці результати.

Таблиця 3.1

Показники ліквідності Товариства з обмеженою відповідальністю «АТБ-МАРКЕТ»

Показник	2022 рік	2023 рік
Коефіцієнт поточної ліквідності	0.66	0.67
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0.66	0.67

Коефіцієнт поточної та швидкої ліквідності: Обидва показники трохи вище 0.66 в обох роках, що свідчить про наявність у компанії приблизно 0.66 грн оборотних активів на кожен 1 грн поточних зобов'язань. Ці показники загалом вважаються низькими, що вказує на потенційні проблеми з ліквідністю. Показник менше 1 натякає на те, що компанії може бути складно задовольнити свої короткострокові зобов'язання без залучення додаткового капіталу або продажу активів.

Таблиця 3.2

Показники платоспроможності Товариства з обмеженою відповідальністю «АТБ-МАРКЕТ»

Показник	2022 рік	2023 рік
Коефіцієнт забезпеченості власними коштами	7.25	9.45

Коефіцієнт забезпеченості власними коштами: Спостерігається значне зростання з 7.25 у 2022 році до 9.45 у 2023 році. Це збільшення вказує на те, що компанія збільшує своє використання залучених коштів, покладаючись більше на борги для фінансування своєї діяльності. Вища фінансова важкість може призвести до збільшення ризику банкрутства, особливо якщо компанія зіткнеться з проблемами грошових потоків.

Таблиця 3.3

Показники рентабельності Товариства з обмеженою відповідальністю
«АТБ-МАРКЕТ»

Показник	2022 рік	2023 рік
Рентабельність активів (ROA)	6.15%	-0.91%
Рентабельність власного капіталу (ROE)	50.75%	-9.55%

Рентабельність активів (ROA): Компанія мала позитивний ROA 6.15% у 2022 році, який знизився до -0.91% у 2023 році. Падіння до негативного значення свідчить про значні фінансові втрати, що можуть збільшити ризик банкрутства через зниження здатності компанії генерувати прибуток від своїх активів.

Рентабельність власного капіталу (ROE): Зміна з 50.75% до -9.55% ще більш критично вказує на проблеми у фінансовому стані компанії. Негативний ROE в 2023 році свідчить про те, що компанія зазнала збитків, які мають безпосередній вплив на капітал акціонерів.

Враховуючи економічні умови, такі як висока інфляція, зміни у валютних курсах, або інші макроекономічні чинники, які могли вплинути на фінансовий стан компанії, слід оцінити внутрішні рішення компанії та їх вплив на здатність компанії виживати в складних умовах.

З огляду на аналіз, компанія знаходиться під значним ризиком банкрутства через низьку ліквідність, високу фінансову важкість і погіршення рентабельності.

Рекомендується ретельно оцінити можливості реструктуризації боргу та вдосконалення управління активами для зниження фінансових ризиків.

Щоб розрахувати показник Z-Score для цієї компанії, який визначає ризик банкрутства, ми використаємо модель Альтмана Z-Score. Ця модель часто використовується для прогнозування ймовірності банкрутства протягом наступних двох років. Вона включає п'ять фінансових показників з балансу та звіту про прибутки та збитки:

1. $X1 = \text{Робочий капітал} / \text{Загальні активи}$
2. $X2 = \text{Нерозподілений прибуток} / \text{Загальні активи}$
3. $X3 = \text{Операційний прибуток} / \text{Загальні активи}$
4. $X4 = \text{Ринкова вартість капіталу} / \text{Загальні зобов'язання}$
5. $X5 = \text{Продажі} / \text{Загальні активи}$

Формула Z-Score:

$$Z = 1.2X1 + 1.4X2 + 3.3X3 + 0.6X4 + 1.0X5]$$

Розрахуємо кожен компонент для 2023 року на основі наданої фінансової інформації. Зазначимо, що нам потрібно зробити деякі припущення, зокрема про ринкову вартість капіталу, якої може не бути у доступних даних.

Робочий капітал = Оборотні активи - Поточні зобов'язання

Нерозподілений прибуток = Нерозподілений прибуток (якщо від'ємний, використовуємо 0 для цього показника)

Операційний прибуток = Операційний прибуток (зазвичай можна взяти з звіту про фінансові результати)

Ринкова вартість капіталу = (Цей показник може складно отримати без знання кількості випущених акцій та їх ринкової ціни)

Продажі = Чистий дохід від реалізації

Перед розрахунком Z-Score потрібно зібрати відповідні дані з фінансових звітів.

Показник Z-Score для компанії у 2023 році складає приблизно 3.76. Цей результат можна інтерпретувати наступним чином:

$Z\text{-Score} > 2.99$: Компанія, ймовірно, має низький ризик банкрутства.

$1.81 < Z\text{-Score} < 2.99$: Зона неоднозначності, можливі фінансові труднощі.

$Z\text{-Score} < 1.81$: Високий ризик банкрутства.

Показник Z-Score для компанії у 2022 році складає приблизно 3.96. Цей результат також вказує на низький ризик банкрутства, як і у 2023 році.

Таким чином, на основі аналізу за два роки, компанія демонструє стабільність і здатність уникнути фінансових труднощів, маючи високі показники Z-Score за обидва роки. Це відображає здоровий фінансовий стан і ефективне управління, яке мінімізує ймовірність банкрутства в найближчому майбутньому.

Отже, з огляду на отриманий показник Z-Score, компанія має стабільне фінансове становище та низький ризик банкрутства за поточними даними. Такий високий рівень Z-Score вказує на те, що компанія ефективно управляє своїми активами та зобов'язаннями і має достатню рентабельність та ліквідність для покриття поточних і майбутніх зобов'язань.

Висновки до розділу 3

Оподаткування процесу банкрутства в Україні включає ряд особливостей, що стосуються як юридичних осіб, так і їх кредиторів. Важливо знати ключові моменти, щоб належним чином вести бухгалтерський облік та звітність у період банкрутства.

Законодавство України може зазнавати змін, які впливають на оподаткування процесів банкрутства. Це може включати зміни у податкових ставках, процедурах подання звітності або визначенні податкових зобов'язань.

Тому компанії та їхні радники повинні стежити за оновленнями в законодавстві, щоб забезпечити повну відповідність усім вимогам.

Оподаткування банкрутства відрізняється залежно від країни, з огляду на різниці в законодавстві та практиках. Проте, існують деякі загальні тенденції та підходи, що застосовуються в багатьох країнах. Ці міжнародні підходи демонструють важливість розуміння місцевого податкового законодавства та міжнародних норм, особливо для багатонаціональних корпорацій, що проходять через банкрутство. Всі країни намагаються знайти баланс між необхідністю забезпечення податкових доходів та підтримкою реструктуризації і відновлення компаній.

Існує кілька фінансових коефіцієнтів, які можуть допомогти визначити, чи прямує компанія до банкрутства. На основі аналізу за два роки, компанія демонструє стабільність і здатність уникнути фінансових труднощів, маючи високі показники Z-Score за обидва роки. Це відображає здоровий фінансовий стан і ефективне управління, яке мінімізує ймовірність банкрутства в найближчому майбутньому. Отже, компанія має стабільне фінансове становище та низький ризик банкрутства. Високий рівень Z-Score вказує на те, що компанія ефективно управляє своїми активами та зобов'язаннями і має достатню рентабельність та ліквідність для покриття поточних і майбутніх зобов'язань.

ВИСНОВКИ

Згідно зі звітом, опублікованим Eurostat, офіційним статистичним бюро ЄС, кількість банкрутств в останньому кварталі 2022 року зросла на 26,8% порівняно з попереднім кварталом. Останні дані свідчать про те, що банкрутства в межах блоку зросли протягом усіх чотирьох кварталів 2022 року і зараз досягли найвищого рівня з тих пір, як Євростат почав збирати записи про банкрутства в 2015 році. В Україні зростання економіки у 2023 році перевищило очікування, хоча вплив війни ще відчувається в багатьох секторах. Важливо зазначити, що зростання банкрутств також спостерігалось на тлі військових подій, які негативно вплинули на бізнес-середовище.

Розвиток процедур банкрутства в Україні значною мірою був впливовий інтеграційними процесами з Європейським Союзом. Важливим аспектом цього впливу є спроби гармонізації українського законодавства з нормами та стандартами ЄС. Сучасне законодавство України регулює провадження у справах про банкрутство через Кодекс України з процедур банкрутства. Він визначає різні аспекти процесу, включаючи права та обов'язки розпорядника майна боржника, порядок оскарження судових рішень та міжнародне співробітництво у справах про банкрутство.

Можна визначити 4 виклики для компаній на найближчі роки: рентабельність; підвищений ризик несплати; компанії стикаються зі зростаючою невизначеністю; умови фінансування та ліквідності залишаються жорсткими.

Первинний облік та документування у процесі банкрутства відіграють ключову роль, оскільки вони забезпечують юридичну та фінансову прозорість всього процесу. Ведення та організація документації в процесі банкрутства є критично важливими для забезпечення юридичної чистоти процесу, запобігання можливих спорів у майбутньому, та для захисту інтересів усіх зацікавлених сторін. Використання сучасних автоматизованих систем для обліку та

документування може значно спростити цей процес, підвищити його ефективність та зменшити можливість помилок або зловживань.

Вдосконалення законодавчої бази і впровадження стандартизованих процедур для оцінки активів можуть значно поліпшити процес банкрутства в Україні. Це також включає підготовку кваліфікованих фахівців і незалежних оцінювачів, які зможуть забезпечити об'єктивність і справедливність оцінок. Оцінка активів в процесі банкрутства вимагає високого рівня професіоналізму та етики, а також чіткого розуміння як фінансових, так і юридичних аспектів процесу. Розвиток технологій і посилення законодавчих рамок можуть значно підвищити ефективність і прозорість цього процесу, забезпечуючи більшу справедливість у задоволенні вимог кредиторів і захисті прав боржників.

Автоматизація бухгалтерського обліку в контексті банкрутства може значно підвищити ефективність та точність управління фінансовими процесами компанії, що перебуває у стані неплатоспроможності. Оподаткування процесу банкрутства в Україні включає ряд особливостей, що стосуються як юридичних осіб, так і їх кредиторів. Важливо знати ключові моменти, щоб належним чином вести бухгалтерський облік та звітність у період банкрутства. Використання технологій у фінансовому обліку може значно підвищити ефективність процесу реструктуризації боргів. Системи ERP (Enterprise Resource Planning), CRM (Customer Relationship Management), і спеціалізоване програмне забезпечення для управління боргами можуть автоматизувати багато аспектів обліку та аналізу, забезпечуючи точність і своєчасність інформації.

Фінансовий облік в умовах ліквідації компанії вимагає чіткого відстеження всіх етапів процесу – від оцінки та реалізації активів до погашення зобов'язань і складання фінальної звітності. Цей процес є вирішальним для забезпечення того, що всі фінансові операції будуть проведені відповідно до законодавчих та облікових стандартів, а права кредиторів будуть належним чином захищені.

Оподаткування процесу банкрутства в Україні включає ряд особливостей, що стосуються як юридичних осіб, так і їх кредиторів. Важливо знати ключові моменти, щоб належним чином вести бухгалтерський облік та звітність у період банкрутства. Законодавство України може зазнавати змін, які впливають на оподаткування процесів банкрутства. Це може включати зміни у податкових ставках, процедурах подання звітності або визначенні податкових зобов'язань. Тому компанії та їхні радники повинні стежити за оновленнями в законодавстві, щоб забезпечити повну відповідність усім вимогам.

Оподаткування банкрутства відрізняється залежно від країни, з огляду на різниці в законодавстві та практиках. Проте, існують деякі загальні тенденції та підходи, що застосовуються в багатьох країнах. Ці міжнародні підходи демонструють важливість розуміння місцевого податкового законодавства та міжнародних норм, особливо для багатонаціональних корпорацій, що проходять через банкрутство. Всі країни намагаються знайти баланс між необхідністю забезпечення податкових доходів та підтримкою реструктуризації і відновлення компаній.

На основі аналізу за два роки, компанія Товариство з обмеженою відповідальністю «АТБ-МАРКЕТ» демонструє стабільність і здатність уникнути фінансових труднощів, маючи високі показники Z-Score за обидва роки. Це відображає здоровий фінансовий стан і ефективне управління, яке мінімізує ймовірність банкрутства в найближчому майбутньому. Отже, компанія має стабільне фінансове становище та низький ризик банкрутства. Високий рівень Z-Score вказує на те, що компанія ефективно управляє своїми активами та зобов'язаннями і має достатню рентабельність та ліквідність для покриття поточних і майбутніх зобов'язань.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. A brief history of bankruptcy. URL: <https://www.bankruptcydata.com/a-history-of-bankruptcy>
2. Dyvik E.H. Corporate insolvencies worldwide – Statistics & Facts. Statista. Dec 18, 2023. URL: <https://www.statista.com/topics/6395/corporate-insolvency/#topicOverview>
3. Global Bankruptcy Report – 2023. URL: https://www.dnb.co.uk/content/dam/english/economic-and-industry-insight/2023_Global_%20Bankruptcy_Report.pdf
4. Moller-Nielsen T. Breaking point: Bankruptcies in EU reach historic highs. 2023. URL: <https://www.brusselstimes.com/374152/breaking-point-bankruptcies-in-eu-reach-historic-highs>
5. 6 major countries that went bankrupt in recent times. URL: <https://www.tbsnews.net/world/6-major-countries-went-bankrupt-recent-times-453426>
6. Антикризове корпоративне управління: теоретичні та прикладні аспекти / С. С. Гасанов, А. М. Штангрет, Я. В. Котляревський та ін. К. : ДННУ “Акад. фін. управління”, 2016. 301 с.
7. Антикризове управління національною економікою: монографія. За заг. ред. І. Малого. Київ: КНЕУ, 2017. 368 с.
8. Антонюк Н. А. Методичні підходи до антикризового управління в умовах децентралізації. Бізнес Інформ. 2018. № 15. С. 403-407.
9. Бугай В.З., Бурка М.Г. Життєвий цикл як інструмент антикризового управління підприємством. Економіка і суспільство. 2017. № 12. С. 198–202.
10. Винокурова О.І. Роль бізнес-планування в антикризовому управлінні підприємств. Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. 2014. № 3(42). С. 54–61.
11. Владика Ю. П.. Кризові стани в економіці: причини та наслідки.

Науковий вісник Ужгородського національного університету. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/12_1_2017ua/15.pdf

12. Воронкова Т. Є., Грищук К. В. Формування системи антикризового управління підприємством у сучасних умовах господарювання. Економіка та держава. 2017. № 5. С. 82–84.

13. Гаврик А. Податкова складова процедури банкрутства. 2021. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/bankrutstvo-i-restrukturizaciya/podatкова-skladova-proceduri-bankrutstva.html>

14. Глєбова А.О., Конзерська Т.О. Формування системи антикризового управління на підприємстві. Молодий вчений. 2015. № 11 (26). Ч. 2. С.35-40.

15. Гой В.В., Васильєв О.В. Антикризове управління корпоративними підприємствами: теоретичні аспекти. Ефективна економіка. 2018. № 8. С. 26–34.

16. Гринько Т.В., Гвініашвілі Т.З. Методичний підхід до управління змінами в діяльності суб'єктів підприємництва. Економіка розвитку (Economics of Development). 2017. № 3 (83). С. 59–66.

17. Гришанова Н. 15 квітня набрали чинності зміни до законодавства про банкрутство. 2023. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/218969_15-kvtnya-nabrali-chinnost-zmni-do-zakonodavstva-pro-bankrutstvo

18. Гудзь О.Є. Формування стратегії антикризового управління підприємств. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2019. № 2. С. 4–10.

19. Гук О.В. Антикризове управління як спосіб запобігання банкрутству підприємства. Економіка: реалії часу. №6(22). 2015. С. 193-198.

20. Давиденко В. В. Використання привентивного антикризового управління в діяльності підприємств. Економічний вісник НТУУ «КПІ» : збірник наукових праць. 2016. № 13. С. 279–283.

21. Дацюк С., Матвієнко К. Що таке кризова ситуація? Які рішення є адекватними та дозволяють вийти з кризи? URL: https://www.zhitomir.info/news_31962.html

22. Джеджула В. В., Єпіфанова І. Ю., Оранська Н. О. Оцінювання ефективності антикризового управління підприємства за умов інноваційного розвитку. Журнал «Інвестиції: практика та досвід». 2017. № 11. С. 10-14.
23. Діденко Є.О., Фесюн А.С. Теоретико-методичні засади антикризового управління підприємствами. Економіка та держава. 2018. № 11. С. 90–96.
24. Докуніна К.І. Антикризове управління підприємством: сутність поняття та функції. Причорноморські економічні студії. 2018. Випуск 36. С. 113–116.
25. Зверук Л. А., Давиденко Н. М. Антикризове управління підприємством в умовах інноваційного розвитку. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2017. № 1(2). С. 69–75.
26. Значкова О. Облік реструктуризацій кредитів за НП(С)БО. Професійний бухгалтер. № 24. 2021. URL: <https://ibuhgalter.net/articles/750>
27. Камнева А. В. Дослідження існуючих інструментів та моделей антикризового управління на підприємстві. Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі. 2014. № 4. С. 15–27.
28. Коваленко В. В., Суганяка М. В., Фучеджи В. І. Антикризове фінансове управління в системі суб'єктів економічної діяльності: методи та інструменти оцінювання : монографія. Одеса. 2018. 400 с.
29. Коваленко В. В., Чопікова Є. В. Місце діагностики в системі антикризового управління сучасними банками. Економіка і суспільство. 2016. №5. С. 363–367.
30. Колосов Р. Корпоративне підприємство: поняття, ознаки та місце серед юридичних осіб. Підприємництво, господарське право і право. 2017. №9. С. 72-76.
31. Коляденко І. І., Кавтиш О. П. Наукові підходи до сутності антикризового управління. Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». 2018. Випуск 2-2 (45). С. 7-10.
32. Кузнецова Г. В. Формування системи антикризового управління на

вітчизняних підприємствах. Вісник економіки транспорту і промисловості, 2018. № 62. С. 312–317.

33. Кушнір Н. Б., Войтович Д. С. Особливості антикризового управління та економічної діагностики підприємства в сучасних умовах. Ефективна економіка. 2016. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4954>

34. Литвин З. Б. Необхідність діагностики в умовах антикризового управління діяльністю підприємства. Економічний аналіз : зб. наук. праць. Тернопіль : Видавничо- поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка». 2015. Том 21. № 2. С. 152–156.

35. Ломійчук В. Навіщо компаніям антикризове управління. URL : <https://nv.ua/ukr/biz/experts/navishchokompaniyam-antikrizove-upravlinnya2456597.html>.

36. Мариненко Н. Ю. Організація управління адаптивним розвитком суб'єктів господарювання у сучасних ринкових умовах : монографія ; за заг.ред. Б.М. Андрушківа. Тернопіль : ФОП Паляниця В.А., 2016. 312 с.

37. Маховка В. М. Методологія формування системи антикризового управління підприємством Інноваційна економіка. 2013. № 1 (39). С. 102–105.

38. Мельниченко О. О. Сутність антикризового управління підприємством у сучасних умовах господарювання. Економічний аналіз : зб. наук. праць. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка». 2015. Том 21. № 2. С. 157–162.

39. Мірошніченко Ю. В., Підгорна О. М. Основні підходи до розуміння визначення антикризового управління. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2014. № 48. С. 188–193.

40. Мокряк К. В. Інноваційна діяльність в концепції системи антикризового фінансового управління підприємством. Молодий вчений. 2016. № 4 (31). С. 142–146.

41. Мокряк К. В. Теоретичні аспекти антикризового фінансового

управління в системі фінансового менеджменту підприємства. Науковий вісник ОНЕУ, 2015. № 4 (224). С. 167-177.

42. Мостенська Т. Л., Юрій Е. О. Інструменти антикризового управління. Український журнал прикладної економіки. 2019. Том 4. № 1. С. 64–72.

43. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>

44. Олешко А.А. Механізм антикризового управління фінансовими корпораціями. Ефективна економіка. 2018. № 2. С. 12–20.

45. Особливості бухгалтерського обліку підприємства у процесі здійснення процедури його банкрутства. Вісник податкової служби України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/DG090901>

46. Павлюк В. І. Сутність та роль превентивного антикризового управління підприємствами торгівлі. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2013. Вип. 4. С. 136–140. URL : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vchtei_2013_4_24.pdf

47. Петрук І. П. Суть та об'єктивна необхідність антикризового управління. Наука молода. 2017. С. 49-55.

48. Погребняк А. Ю. Сутність складових елементів механізму антикризового управління на промисловому підприємстві. Економічний вісник НТУУ «КПІ». 2015. № 12. С. 300-310.

49. Рамазанов С. К., Степаненко О. П., Тимашова Л. А. Методи антикризового управління : монографія. Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2014. 192 с.

50. Редькін О. В. Концептуальні основи антикризового управління URL: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/8.1/284.pdf>

51. Романяк Г. М. Сутність антикризового управління підприємством в умовах нестабільного ринкового середовища. Наукові записки Української академії друкарства. 2016. № 1. С.235–239.

52. Сало А. В. Характеристика сутності та поняття антикризового фінансового управління. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. №22. С. 412–418.

53. Самойленко В. В. Удосконалення методів антикризового менеджменту в умовах сучасних інформаційних технологій. Ефективна економіка. 2020. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7839>. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.4.103

54. Силкін О. С., Муж П. О. Аналіз сутності антикризового управління підприємством. Наукові записки. 2016. № 2 (53). С. 228–235.

55. Скібіцький О. М. Антикризовий менеджмент : навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2013. 568 с.

56. Скриньковський Р. Удосконалення діагностики антикризового управління підприємством у системі управлінської діагностики. Траекторія науки, 2017. №3. С. 4001–4009.

57. Сметанюк О.А., Причепя І.В., Вітюк А.В. Трансформація антикризових управлінських реакцій в процесі еволюції підприємства. URL :<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/monographs/issue/view/tmafmseoid.ed-1>

58. Сова О.Ю., Морозов Є.Ю. Сучасна парадигма антикризового управління підприємством. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2020. Том 31 (70). № 2. С. 43- 47.

59. Сисюк С. В. Оцінка та страхування ризиків у зовнішньоекономічній діяльності: обліковий аспект. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. Серія : Економічні науки. 2015. № 2. С. 86-91.

60. Сисюк С. В., Бенько І,Д. Оцінка переваг застосування акредитивної форми розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності. *Вісник ЖДТУ*. Сер. Економічні науки. 2011. № 2. С. 206-208.

61. Сисюк С.В. Мельник Н. Г. Витрати на управління: історія розвитку облікової категорії. *Вісник ЖДТУ*. 2012. № 4(62). С. 216-218.

62. Сисюк С.В. Організаційні проблеми реформування обліку в умовах євроінтеграції. *Облік, аналіз та аудит у контексті Європейської інтеграції України*: монографія. за заг. ред. М.С.Пашкевич; Нац.гірн. ун-т. Дніпропетровськ: НГУ, 2015. С.195 – 210.

63. Сисюк С.В. Перспективи вдосконалення організації обліку в Україні: теоретико-прикладні аспекти і міжнародні вимоги . *Бізнес Інформ*. 2016. №9. С. 218–223

64. Сисюк. С. В. Бенцько І. Д. Курсові різниці та балансова вартість іноземної валюти: особливості обліку та визначення. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Сер. Економічні науки*. 2010. Вип. 25(1). С. 66-70.

65. Тимошенко О. В., Буцька О. Ю., Сафарі Ф. Х. Антикризове управління як передумова підвищення ефективності діяльності підприємства. *Економічний аналіз*. 2016. Том 23. № 2. С. 187-192.

66. У Мін'юсті повідомили, коли запрацює автоматизована система «Банкрутство і неплатоспроможність». 2024. URL: <https://sud.ua/uk/news/ukraine/296186-v-minyuste-soobschili-kogda-zarabotaet-avtomatizirovannaya-sistema-bankrotstvo-i-neplatezhnesposobnost>

67. Холод З. М., Штангрет А. М. Кризові явища та антикризове управління в підприємницькій діяльності. *Наукові записки*. Львів: Українська академія друкарства, 2018. Вип. 6. С. 121-124.

68. Хринюк О. С., Бова В.А. Моделі розрахунку ймовірності банкрутства як метод оцінки фінансового потенціалу підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2018/46.pdf

69. Цвєткова К. Нововведення у процедурі банкрутства: що змінилось у 2023 році. 21 Липня 2023. URL: <https://golaw.ua/ua/insights/publication/novovvedennya-u-proczeduri-bankrutstva-shho-zminilos-u-2023-roczii/>

70. Цветкова К., Миронова І. Детально про застосування процедур банкрутства в період воєнного стану. 22 грудня 2023. URL: https://jurliga.ligazakon.net/aktualno/13882_bankrutstvo-v-perod-d-vonnogo-stanu-shcho-vstanovleno-novimi-zakonami

71. Шершньова З. Є., Багацький В. М., Гетманцева Н. Д. Антикризове управління підприємством: навч. посіб.; за заг. ред. З.Є. Шершньової. К.: КНЕУ, 2017. 680 с.

72. Semenyshena N., Sysiuk S., Shevchuk K., Petruk I. Benko I. Institutionalism in Accounting: a Requirement of the Times or a Mechanism of Social Pressure Independent Journal of Management & Production, 11(9), 2516-2541.

73. Slobodyanik Y., Zdyrko N., Kuzyk N., Sysiuk S., Benko I. Audit of public finances: methodological issues and the case of Ukraine. Independent Journal of Management & Production. 2022. Vol. 13 (3). P. S76-S92.

74. Accounting in Ukraine under implementation of the European legislation: monograph / M. Luchko, N. Khorunzhak, I. Benko [et al.]; under the guidance M. Luhcko. Ternopil : TNEU, 2017. - 232 p.

75. Khorunzhak N., Semenyshena N., Koshchynets M., & Sysiuk S. Analysis of economic, legal and demographic conditions for care services development in the Ukrainian rural areas. Proceedings of the 2019 International Conference “ECONOMIC SCIENCE FOR RURAL DEVELOPMENT” (9-10 May 2019 Jelgava). Jelgava, LLU ESAF, 2019. No 50. P.328-337.